

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**O'ZBEKISTON BADIY AKADEMIYASI HUZURIDAGI
BADIY TA'LIM YO'NALISHLARIDA PEDAGOG VA MUTAXASSIS KADRLARNI QAYTA
TAYYORLASH HAMDA ULARNING MALAKASINI OSHIRISH MARKAZI**

“AMALIY SAN’AT” YO’NALISHI

**“AMALIY SAN’AT FANLARINI O’QITISHNING
ZAMONAVIY METODIKALARI”
MODULI BO’YICHA**

**O’QUV-USLUBIY
MAJMUA**

2025

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**O‘ZBEKISTON BADIY AKADEMIYASI HUZURIDAGI
BADIY TA’LIM YO‘NALISHLARIDA PEDAGOG VA MUTAXASSIS
KADRLARNI QAYTA TAYYORLASH HAMDA ULARNING MALAKASINI
OSHIRISH MARKAZI**

“AMALIY SAN’AT” YO‘NALISHI

**“AMALIY SAN’AT FANLARINI O‘QITISHNING ZAMONAVIY
METODIKALARI” MODULI BO‘YICHA**

O‘QUV–USLUBIY MAJMUA

Toshkent 2025

Modulning ishchi dasturi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 27-dekabrdagi 485-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan oliy ta'lim muassasalari pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va malaka oshirish yo'nalishlari o'quv reja va dasturlariga muvofiq ishlab chiqilgan.

Tuzuvchilar: pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent K.Gulyamov

Taqrizchilar: dots. D.Xayitmetov, dots. Z.Dosmetova

*Ishchi o'quv dasturi O'zBA huzuridagi Markaz Ilmiy-metodik Kengashining qarori bilan tasdiqqa tavsiya qilingan.
(2025-yil "4" yanvardagi 1-sonli bayonnoma)*

I. ISHCHI DASTUR

KIRISH

Ushbu dastur O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrda tasdiqlangan “Ta’lim to‘g‘risida” Qonuni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2015-yil 22-iyundagi “Oliy ta’lim muassasalarining rahbar va pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish to‘g‘risida” PF-4732-son, 2019-yil 27-avgustdagi “Oliy ta’lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to‘g‘risida” PF-5789-son, 2019-yil 8-oktabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida” PF-5847-son, 2020-yil 21-apreldagi “Tasviriy va amaliy san’at sohasi samaradorligini yanada oshirishga doir chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-4688-son, 2022-yil 28-yanvardagi “2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida” PF-60-son, 2023-yil 25-yanvardagi “Respublika ijro etuvchi hokimiyat organlari faoliyatini samarali yo‘lga qo‘yishga doir birinchi navbatdagi tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida” PF-14-son, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi “O‘zbekiston — 2030” strategiyasi to‘g‘risida” PF-158-son Farmonlari, shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024 yil 21 iyundagi “Aholi va davlat xizmatchilarining korrupsiyaga qarshi kurashish sohasidagi bilimlarini uzluksiz oshirish tizimini joriy qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PQ-228-son, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 17 fevraldagi “Sun‘iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PQ-4996-son qarorlari va O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Oliy ta’lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” 2019-yil 23-sentabrdagi 797-son “O‘zbekiston Badiiy akademiyasi huzuridagi Badiiy ta’lim yo‘nalishlarida pedagog va mutaxassis kadrlarni qayta tayyorlash hamda ularning malakasini oshirish markazi faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2021-yil 21-iyundagi 385-son hamda “Oliy ta’lim tashkilotlari rahbar va pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2024-yil 11-iyuldagi 415-son Qarorlarida belgilangan ustuvor vazifalar mazmunidan kelib chiqqan holda tuzilgan bo‘lib, u oliy ta’lim muassasalari pedagog kadrlarining kasb mahorati hamda innovatsion kompetentligini rivojlantirish, sohaga oid ilg‘or xorijiy tajribalar, yangi bilim va malakalarni o‘zlashtirish, shuningdek amaliyotga joriy etish ko‘nikmalarini takomillashtirishni maqsad qiladi.

Dastur doirasida berilayotgan mavzular ta’lim sohasi bo‘yicha pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish mazmuni, sifati va ularning tayyorgarligiga qo‘yiladigan umumiy malaka talablari va o‘quv rejalari asosida shakllantirilgan bo‘lib,

amaliy san'atda kompozitsion yechim masalalari bo'yicha tegishli bilim, ko'nikma va malakaga ega bo'lishga yo'naltirilgan.

Modulning maqsadi va vazifalari

Oliy ta'lim muasasalari pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish kursining **maqsadi** pedagog kadrlarning innovatsion yondoshuvlar asosida o'quv-tarbiyaviy jarayonlarni yuksak ilmiy-metodik darajada loyihalashtirish, sohadagi ilg'or tajribalar, zamonaviy bilim va malakalarni o'zlashtirish va amaliyotga joriy etishlari uchun zarur bo'ladigan kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarini takomillashtirish, shuningdek ularning ijodiy faolligini rivojlantirishdan iborat

Kursning **vazifalariga** quyidagilar kiradi:

“Amaliy san'at” yo'nalishida pedagog kadrlarning kasbiy bilim, ko'nikma, malakalarini takomillashtirish va rivojlantirish;

- pedagoglarning ijodiy-innovatsion faollik darajasini oshirish;

- pedagog kadrlar tomonidan zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, zamonaviy ta'lim va innovatsion texnologiyalar sohasidagi ilg'or xorijiy tajribalarning o'zlashtirilishini ta'minlash;

- o'quv jarayonini tashkil etish va uning sifatini ta'minlash borasidagi ilg'or xorijiy tajribalar, zamonaviy yondashuvlarni o'zlashtirish;

- “Amaliy san'atda kompozitsion yechim masalalari” modulida qayta tayyorlash va malaka oshirish jarayonlarini fan va ishlab chiqarishdagi innovatsiyalar bilan o'zaro integratsiyasini ta'minlash.

“Amaliy san'atda kompozitsion yechim masalalari” modulini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida:

Tinglovchi:

- amaliy san'at, uning turlari va yo'nalishlarini;
- amaliy san'atning jamiyatda tutgan o'rnini;
- amaliy san'atda kompozitsiya turlari va tuzish qonuniyatlarini;
- amaliy san'atda stilizatsiya qonuniyatlarini;
- amaliy san'atda badiiy bezash texnologiyalarini;
- amaliy bezak san'atida usta-shogird an'analarini;
- milliy va xorijiy ijodkorlarning ashyoda ishlash texnologiyalarini;
- amaliy san'atda ranglash va pardozlash texnologiyalarini;
- amaliy san'at asarlaridagi zamonaviy ashyolarni qo'llash usullarini;
- amaliy bezak san'ati maktablari, ularning hususiyatlari va namoyandalarini;
- zamonaviy nutq madaniyati meyorlari, nazariy va amaliy uslublarini;
- san'at va uning mohiyati, asosiy turlarini;
- amaliy san'atning shaxs estetik madaniyatini shakllantirishdagi o'rnini **bilishi**;
- naqsh kompozitsiyada fazoviy muhitni his qilish;
- amaliy san'atda ko'nikma, mahorat va kuzatuvchanlik tuyg'ularini rivojlantirish;

- amaliy san'at kompozitsiyasida shakl va hajm hosil qilish;
- naqsh chizish mahoratini oshirishda nusxa ko'chirish;
- chizmatasvirning turlarini qo'llash;
- amaliy san'atda jahon an'analari va maktablari usullaridan foydalanish;
- amaliy san'atda akademik maktab uslublaridan samarali foydalanish;
- amaliy san'at kompozitsiyasi qoida va qonunlarini tahlil qilish *ko'nikmalariga* ega bo'lishi;
- amaliy san'atda kompozitsiya tuzilish qoidalaridan samarali foydalanish;
- amaliy san'atda ashyolar xususiyati, turli vositalaridan foydalanish;
- amaliy san'atda turli badiiy bezak texnologiyalarini qo'llash;
- amaliy san'atdagi mahalliy va horijiy ilg'or tajribalardan unumli foydalanish;
- mashhur xalq amaliy bezak san'ati ustalari uslublarini o'rganish;
- go'zallik va xunuklik, ulug'vorlik va tubanlik, fojeaviylik va kulgulilik kabi estetik xususiyatlarning san'atda namoyon bo'lishini baholay olish;
- amaliy bezak san'ati asarlarini tahlil etish;
- amaliy san'atda kompozitsiyaning alohida xususiyatlari va farqini tahlil qilish;
- amaliy bezak san'ati bo'yicha mashg'ulotlarni tashkil etish;
- amaliy bezak san'atida zamonaviy texnologiyalarni qo'llay olish;
- Amaliy bezak san'ati asarlarini badiiy idrok etish;
- amaliy bezak san'ati turlaridan foydalanish bo'yicha *kompetensiyalariga* ega bo'lishi lozim.

Modulni tashkil etish va o'tkazish bo'yicha tavsiyalar

“Amaliy san'atda kompozitsion yechim masalalari” moduli ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar shaklida olib boriladi.

Kursni o'qitish jarayonida ta'limning zamonaviy metodlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari qo'llanilishi, shuningdek, ma'ruza darslarida zamonaviy kompyuter texnologiyalari yordamida taqdimot va elektron-didaktik texnologiyalarni;

- o'tkaziladigan amaliy mashg'ulotlarda ustaxonalar, sohaga oid muassasalar va soha mutaxassislarining ijodiy ustaxonalarida tashkil etilishi, badiiy ta'limning muhim ta'lim metodlarini qo'llash nazarda tutiladi.

Modulning o'quv rejadagi boshqa modullar bilan bog'liqligi va uzviyligi

“Amaliy san'atda kompozitsion yechim masalalari” moduli bo'yicha mashg'ulotlar o'quv rejasidagi “Raqamli universitet” modeli va oliy ta'lim jarayonini boshqarishning axborot tizimlari”, “Ta'lim menejerining innovatsion kompetentligi” kabi modullar bilan uzviy aloqadorlikda olib boriladi.

Modulning oliy ta'limdagi o'rni

Modulni o'zlashtirish orqali tinglovchilar badiiy ta'limning ta'lim va tarbiya jarayonlarini o'rganish, ularni tahlil etish, amalda qo'llash va baholashga doir kasbiy kompetentlikka ega bo'ladilar.

MODUL BO'YICHA SOATLAR TAQSIMOTI

№	Modul mavzulari	Auditoriya o'quv yuklamasi			
		Jami	Nazariy	Amaliy mashg'ulot	Kochma mashg'ulot
1.	Amaliy san'at ta'limining maqsadi va vazifalari. Pedagogik texnologiyalar va ularning o'qitishdagi roli	2	2		
2.	Amaliy san'atni o'rganishda milliy va xalqaro tajribalar. Loyihaviy metod asosida o'qitish	2	2		
3.	Talabalarni ijodiy faoliyatga jalb qilish metodlari	2	2		
4.	Individual va guruh loyihalari ustida ishlash. Amaliy san'atda loyiha asosida muammoli vazifalarni hal qilish	2		2	
5.	Integratsiyalashgan yondashuvlar. Ko'p tarmoqli o'qitish usullari	2		2	
6.	Blended learning (aralash ta'lim) va amaliy san'at o'qitishda uning imkoniyatlari	2		2	
7.	Gamifikatsiya (o'yinlashtirish) usuli va uning san'at fanlarida qo'llanilishi	2		2	
8.	San'at asarlarini tahlil qilish va baholash ko'nikmalarini rivojlantirish	2		2	
9.	Ta'lim jarayonida texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qilish va o'quv-ishlab chiqarish laboratoriyalarda o'quv amaliyotini olib borish	6			6
	Jami:	22	6	10	6

NAZARIY MASHG'ULOTLAR MAZMUNI

1-mavzu. Amaliy san'at ta'limining maqsadi va vazifalari. Pedagogik texnologiyalar va ularning o'qitishdagi roli (2 soat).

Amaliy san'at ta'limining maqsadi, o'quvchilarga san'atni amalda ishlatish va yaratishda zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarni berishdir. Bu ta'lim turining asosiy maqsadi san'atga oid amaliy ishlanmalar, texnikalar va usullarni o'rgatish, shuningdek, ijodiy fikrlash va muammo hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishdan iborat. O'quvchilar o'zlarini san'at orqali ifodalash, turli materiallar va vositalardan foydalanishni o'rganadilar, shuningdek, estetik va texnik jihatlarni o'zaro uyg'unlashtirishni tushunadilar. Amaliy san'at ta'limining vazifalari, o'quvchilarda san'atga bo'lgan qiziqishni uyg'otish, ularni ijodiy ishlarga jalb qilish va o'z ishlanmalarida texnik jihatlarni to'g'ri qo'llashni o'rgatishdan iboratdir. Shuningdek, bu ta'lim shakli, o'quvchilarga san'atning turli sohalarida faoliyat yuritish uchun zarur bo'lgan amaliy ko'nikmalarni oshirish, o'z-o'zini ifodalashni va individual ijodkorlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan. Pedagogik texnologiyalar o'qitish jarayonida muhim rol o'ynaydi. Ular o'qituvchilarga ta'lim jarayonini samarali va tizimli tashkil etishga yordam beradi. Pedagogik texnologiyalar yordamida o'quvchilarning bilimlarini faol va interaktiv tarzda mustahkamlash, ularning diqqatini jalb etish va o'z fikrlarini erkin ifodalashlariga imkon yaratish mumkin. Bunday texnologiyalar o'qitish jarayonini soddalashtiradi va o'quvchilarga o'rganishning turli usullarini taqdim etadi, masalan, vizual, auditiv yoki kinestetik yondoshuvlar. Shuningdek, pedagogik texnologiyalar ta'lim sifatini yaxshilash, o'quvchilarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshirish va ularning ijodiy imkoniyatlarini kengaytirishda muhim ahamiyatga ega.

2-mavzu. Amaliy san'atni o'rganishda milliy va xalqaro tajribalar.

Loyihaviy metod asosida o'qitish. (2 soat).

Amaliy san'atni o'rganishda milliy va xalqaro tajribalar muhim ahamiyatga ega, chunki bu tajribalar o'quvchilarga san'atning turli usullari, uslublari va texnikalarini o'rganish imkoniyatini yaratadi. Milliy tajriba o'ziga xos san'at an'analari, madaniyat, tarix va uslublarni o'z ichiga oladi. Har bir mamlakatning san'ati o'ziga xos ijodiy yo'nalishlarga ega bo'lib, o'quvchilar o'z milliy madaniyatini chuqurroq tushunishga va o'z ijodida unga moslashishga imkon topadilar. Xalqaro tajribalar esa dunyoning turli burchaklaridan kelgan san'atkorlarning yondashuvlari va yangiliklarini o'rganishga yordam beradi. Bu tajribalar o'quvchilarga san'atni global miqyosda tushunish va xalqaro san'at amaliyotiga moslashish imkoniyatini taqdim etadi.

3-mavzu. Talabalarni ijodiy faoliyatga jalb qilish metodlari

Talabalarni ijodiy faoliyatga jalb qilish metodlari san'at ta'limida muhim o'rin tutadi, chunki ijodiy faoliyat talabalarining bilimlarini rivojlantirish va ularning san'atga bo'lgan qiziqishini oshirishga yordam beradi. Bu metodlar talabalarni nafaqat nazariy bilimlar bilan tanishtiribgina qolmay, balki ularni amaliy ijodiy jarayonlarga jalb qilishga, o'z g'oyalarini erkin va yaratqon tarzda ifodalashga imkon yaratadi. Ijodiy faoliyatga jalb qilish metodlari quyidagicha amalga oshiriladi:

Birinchidan, talabalarni ijodiy faoliyatga rag'batlantirish uchun ularning qiziqishlarini va ehtiyojlarini tushunish kerak. Bu metodlar talabaning individual xususiyatlariga mos ravishda ishlab chiqilishi kerak, chunki har bir talabada ijodiy jarayonlarga bo'lgan munosabat va qiziqish turlicha bo'lishi mumkin. Masalan, ba'zi talabalar ranglar, shakllar va kompozitsiyani o'rganish orqali ijodiy faoliyatni rivojlantirsa, boshqalar badiiy tafakkur va amaliyotga ko'proq e'tibor qaratadilar. Ikkinchidan, talabalarni ijodiy faoliyatga jalb qilishda mustahkam pedagogik yondashuvlar va metodlar muhimdir. Bu metodlar orasida muayyan san'at asarlarini tahlil qilish, ko'rgazmalarni tashkil etish, guruhli ishlash va san'atshunoslik masalalari bo'yicha muhokamalar o'tkazish kiradi. Ijodiy jarayonni rag'batlantirish uchun talabalar o'rtasida erkin fikr almashish va bir-birining ishlariga baho berish muhim o'rin tutadi. Bu talabalarga o'z g'oyalarini rivojlantirish va yangi fikrlarni kiritish imkoniyatini yaratadi. Uchinchidan, ijodiy faoliyatga jalb qilish metodlari amaliy mashg'ulotlar va loyihalar asosida bo'lishi kerak. Loyihaviy yondashuv, individual va guruhli ishlarni tashkil etish talabalar uchun ijodiy vazifalarni hal qilishda katta yordam beradi. San'atkorlar va o'qituvchilar tomonidan ijodiy ustaxonalar, master-klasslar va amaliy seminarlar tashkil etilishi talabalar uchun ilhom manbai bo'ladi va ular yangi texnikalarni o'rganish, yangi yondashuvlarni kashf qilish va o'z ijodiy uslublarini yaratish imkoniyatini beradi. Yana bir muhim metod talabalarni amaliy san'atga jalb qilishda interaktiv va ko'rgazmali usullardan foydalanishdir. Bunda talabalar turli texnologiyalar, multimedia vositalari yoki zamonaviy asboblardan foydalanish orqali o'z asarlarini yaratadilar. Bu ularning ijodiy imkoniyatlarini kengaytirish, o'ziga xos uslub yaratish va yangi fikrlarni amalga tatbiq etishga yordam beradi. Shuningdek, talabalar ijodiy jarayonda erkinlikni his qilishlari kerak, chunki bu ularda yangiliklar yaratishga va an'anaviy yondashuvlardan chiqishga bo'lgan istakni kuchaytiradi. O'qituvchilar talabalarga o'z ijodiy jarayonlarini erkin ifodalashda qo'llab-quvvatlashlari va ularning yangi g'oyalarini baholashda hurmat bilan yondashishlari zarur. Bu talabalarni o'z fikrlarini erkin ifodalashga va ijodiy jarayonlarni qiziqarli va samimiy tarzda olib borishga undaydi.

AMALIY MASHG'ULOTLAR MAZMUNI

4-mavzu: Individual va guruh loyihalari ustida ishlash. Amaliy san'atda loyiha asosida muammoli vazifalarni hal qilish. (2 soat).

Individual va guruh loyihalari ustida ishlash amaliy san'atda talabalarni ijodiy faoliyatga jalb qilish va ularning ko'nikmalarini rivojlantirishning samarali usulidir. Individual loyihalar o'quvchiga o'z g'oyalarini mustaqil ravishda amalga oshirish, o'z uslubini yaratish va tasavvurlarini erkin ifodalash imkoniyatini beradi. Bunday loyiha jarayonida o'quvchi o'z bilimlarini va ko'nikmalarini sinab ko'rib, amaliyotga tadbiq etadi, natijada ijodiy o'sish va mustahkam bilimlar shakllanadi. Guruh loyihalari esa talabalarni birgalikda ishlashga, fikr almashishga, o'zaro hamkorlik qilishga va bir-

birining g'oyalarini qadrlashga undaydi. Bunday yondashuv o'quvchilarning ijodiy jarayonlarni guruhda muhokama qilish, birgalikda masalalarni hal qilish va o'zaro tajriba almashish imkoniyatini yaratadi. Guruh ishlarida o'quvchilar turli fikrlarni birlashtirishi, yangi qarorlar qabul qilishda jamoaviy yondashuvni qo'llashni o'rganadilar. Amaliy san'atda loyiha asosida muammoli vazifalarni hal qilish o'quvchilarga amaliy san'at texnikalari va yondashuvlaridan foydalanib, real hayotdagi muammolarni hal qilishda yordam beradi. Muammoli vazifalar o'quvchilarni ijodiy fikrlashga, yangi yondashuvlarni sinashga, texnik va estetik qarorlar qabul qilishga undaydi. Loyiha asosida bu vazifalarni hal qilish o'quvchilarga muayyan vazifalarni bosqichma-bosqich bajarishni o'rgatadi, shuningdek, ular ijodiy jarayonni rejalashtirish va amalga oshirishda tizimli yondashuvni qo'llashni o'rganadilar. Bunday loyiha usullari talabalarga nafaqat san'atning texnik jihatlarini o'rgatish, balki muammo hal qilish va kreativ yechimlarni taklif qilish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Shuningdek, loyiha asosida ishlash o'quvchilarning muammolarni tizimli ravishda tahlil qilish, vaqtni samarali boshqarish va natijalarga erishish uchun strategiyalar ishlab chiqish qobiliyatlarini kuchaytiradi. Bu metod, amaliy san'atda nafaqat estetik va texnik bilimlarni, balki ijodiy va analitik tafakkurni ham rivojlantirishga yordam beradi.

5-mavzu: Integratsiyalashgan yondashuvlar. Ko'p tarmoqli o'qitish usullari . (2 soat).

Integratsiyalashgan yondashuvlar amaliy san'at ta'limida turli fanlar va bilim sohalarini birlashtirib, o'quvchilarga keng qamrovli va chuqur o'rganish imkonini yaratadi. Bu yondashuvda san'at, matematika, fan, tarix, adabiyot va boshqa sohalar o'rtasidagi aloqalar aniqlanadi va ulardan birgalikda foydalaniladi. Integratsiyalashgan yondashuv o'quvchilarga o'z bilimlarini turli kontekstlarda qo'llashni o'rgatadi va ularning ijodiy tafakkurini rivojlantiradi. San'at va boshqa fanlarni birlashtirish orqali o'quvchilar ko'proq fikr yuritishadi, masalalarni ko'plab nuqtai nazarlardan tahlil qilishadi va o'z ijodiy ishlarini yanada boyitadilar. Ko'p tarmoqli o'qitish usullari esa turli o'quv sohalarini birlashtirgan holda o'quvchilarga multidisipliner yondashuvni taklif qiladi. Bu usulda o'qitish jarayoni nafaqat bitta fan yoki soha bilan cheklanadi, balki bir nechta sohalarini o'z ichiga oladi. Misol uchun, san'atni o'rgatish davomida matematikani, fizika yoki tarixni ham integratsiya qilib, o'quvchilarga san'at asarlarining ilmiy, estetik va tarixiy ahamiyatini tushunishga yordam berish mumkin. Ko'p tarmoqli o'qitish usullari o'quvchilarga o'rganayotgan mavzu yoki faoliyatning ko'p jihatlarini ko'rishga va har bir sohani bir-biriga bog'lab o'rganishga yordam beradi. Bu yondashuv o'quvchilarning o'rganish jarayonida faolligini oshiradi, ular o'z bilimlarini yanada kengroq va boyroq kontekstda ishlatishga harakat qiladilar. Ko'p tarmoqli yondashuvda, o'quvchilar faqat bitta aniq yo'nalish bo'yicha o'rganishdan ko'ra, ularning bilimlari va ko'nikmalari turli sohalarda bir-birini to'ldiradigan tarzda shakllanadi. Bunday metodlar talabalarni kreativ va tanqidiy

fikrlashga, turli bilimlarni o‘zaro bog‘lashga va ko‘plab nuqtai nazarlardan qarashga undaydi. Shu tarzda, san‘atning nazariyasi va amaliyoti, boshqa fanlar bilan birgalikda, o‘quvchilarga har bir sohaning o‘ziga xos xususiyatlarini tushunishga va birlashgan bilimlar yordamida yanada murakkab vazifalarni hal qilishga imkon beradi.

6-mavzu: Blended learning (aralash ta‘lim) va amaliy san‘at o‘qitishda uning imkoniyatlari. (2 soat).

Blended learning (aralash ta‘lim) – bu an‘anaviy o‘qitish va onlayn o‘qitish usullarining kombinatsiyasi bo‘lib, o‘quvchilarga o‘qish jarayonida mustaqil va guruhda ishlash, shuningdek, zamonaviy texnologiyalardan foydalanib, darslarni yanada samarali qilish imkonini beradi. Amaliy san‘at o‘qitish jarayonida blended learning usulini qo‘llash san‘atni o‘rganishning samaradorligini oshiradi, chunki bu usul talabalar va o‘qituvchilar uchun o‘qishning har tomonlama, interaktiv va ilg‘or shakllarini taqdim etadi. Blended learning metodida talabalar dars materiallarini internet orqali o‘rganishi, video darslar tomosha qilishi, interaktiv resurslardan foydalanishi va masofaviy o‘qitish platformalarida topshiriqlar bajarishi mumkin. Bu esa amaliy san‘atda talabalar uchun o‘z ijodiy ishlarini yaratish va ularni tahlil qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Masalan, video darslar orqali talabalar yangi san‘at texnikalarini o‘rganishlari, onlayn platformalarda o‘z ishlarini namoyish qilishlari va o‘quvchilar bir-birining ishlarini baholashlari mumkin. Bu interaktivlik talabalarga turli san‘at asarlarini yaratish jarayonida yordam beradi va ularni o‘z fikrlarini erkin ifodalashga undaydi. Shuningdek, blended learning o‘qitishda individual yondashuvni ta‘minlaydi. Talabalar o‘z sur‘atida o‘rganish imkoniyatiga ega bo‘lishadi, ya‘ni ular o‘z qiziqishlari va ehtiyojlariga qarab turli mavzularda qo‘shimcha materiallarni o‘rganishlari mumkin. Bu jarayon amaliy san‘atni o‘rgatishda juda foydali, chunki talabalar o‘z ijodiy yo‘nalishlariga mos keladigan mavzularni tanlashda erkinlikka ega bo‘lishadi. Aralash ta‘lim amaliy san‘at o‘qitishda yangi imkoniyatlarni yaratadi, chunki o‘quvchilar nafaqat an‘anaviy mashg‘ulotlarda, balki onlayn vositalar yordamida ham ijodiy jarayonlarga jalb qilinadi. Bunday yondashuv talabalarni turli usullarda fikrlashga va o‘z ijodiy yondashuvlarini kengaytirishga rag‘batlantiradi. O‘quvchilar onlayn darslar va amaliy mashg‘ulotlar orqali bir-birining ishlanmalarini ko‘rish, tahlil qilish va baholash imkoniyatiga ega bo‘lishadi. Bunday integratsiyalashgan ta‘lim shakli, amaliy san‘atni o‘rgatishda pedagogik samaradorlikni oshiradi, talabalar va o‘qituvchilar uchun ta‘lim jarayonini yanada qulay va interaktiv qiladi.

7-mavzu: Gamifikatsiya (o‘yinlashtirish) usuli va uning san‘at fanlarida qo‘llanilishi . (2 soat).

Gamifikatsiya (o‘yinlashtirish) usuli o‘qitishda o‘quvchilarni faol jalb qilish va ularning o‘rganishga bo‘lgan motivatsiyasini oshirish uchun o‘yin elementlarini

qo'llashni anglatadi. Bu usul, o'quvchilarga ta'lim jarayonida o'yin atmosferasini yaratish, qiziqarli vazifalar va tanlovlar orqali ularning faol ishtirokini ta'minlashga yordam beradi. Gamifikatsiya orqali o'quvchilar o'rganishni faqat bilim olish jarayoni sifatida emas, balki qiziqarli va ijodiy faoliyat sifatida ko'radilar. O'yinlarning yondashuvi orqali o'quvchilarga turli ko'nikmalarni rivojlantirish, muammolarni hal qilish va yaratish jarayonida yuqori darajada motivatsiyani saqlab qolish imkoniyatini beradi. San'at fanlarida gamifikatsiya usulini qo'llash o'quvchilarning ijodiy va amaliy faoliyatini yanada qiziqarli va samarali qilishga imkon yaratadi. Masalan, o'quvchilarga san'at asarlarini yaratishda muayyan o'yinning qoidolari yoki turli vazifalar orqali rag'batlantirish mumkin. O'quvchilar bir-birlariga o'z ijodiy ishlarini baholash va ularga fikr bildirishga undaladi, shu bilan birga tanlovlarda yoki musobaqalarda o'z ishlarini taqdim etishadi. Bu esa o'quvchilarda san'atga nisbatan mushtarak manfaat va intilish yaratadi.

San'at fanlarida gamifikatsiya yordamida o'quvchilarga yaratish jarayonini yanada interaktiv qilish mumkin. Misol uchun, san'at o'yinlari yordamida ranglar, shakllar yoki kompozitsiyani o'rganishda qiziqarli topshiriqlarni amalga oshirish, san'atshunoslik haqida tanlovlar o'tkazish yoki san'at tarixini o'rganishda interaktiv o'yindan foydalanish o'quvchilarga nafaqat bilim olishni, balki san'atga bo'lgan qiziqish va ishtiyoqni rivojlantirishni ta'minlaydi.

Bundan tashqari, san'at o'quvchilariga ko'plab o'yinlashtirilgan vazifalar, masalan, san'at asarlarini yaratishda "missiya"lar, "ko'nikmalarni oshirish" yoki "keyingi bosqichga o'tish" kabi elementlar yordamida rag'batlantirish mumkin. Bu o'quvchilarga o'z asarlarini yaratishda yangi uslublarni va texnikalarni sinab ko'rishga, o'z ijodiy imkoniyatlarini kengaytirishga yordam beradi. O'yinlashtirish orqali o'quvchilarni maqsadlarga erishishda qo'llab-quvvatlash, turli san'at turlarini o'rganishga undash, yangi g'oyalar yaratish va ularga boshqaruvni o'z qo'llariga olish imkoniyatlarini beradi. Gamifikatsiya san'at fanlarida, o'quvchilarning ijodiy faoliyatini ko'proq quvnoq, samarali va motivatsiyalangan tarzda rivojlantiradi. O'yinlashtirish jarayonida talabalar o'z ishlarini boshqalar bilan taqqoslash, o'z g'oyalarini jamoada amalga oshirish va doimiy ravishda o'z ijodiy yondashuvlarini takomillashtirishni o'rganadilar. Bu san'at o'rganishda yangi imkoniyatlarni kashf qilishga va o'quvchilarni yanada ilg'or yondashuvlar bilan tanishtirishga yordam beradi.

8-mavzu: San'at asarlarini tahlil qilish va baholash ko'nikmalarini rivojlantirish. (2 soat).

San'at asarlarini tahlil qilish va baholash ko'nikmalarini rivojlantirish o'quvchilarda san'atni chuqurroq tushunish, uning estetik va texnik jihatlarini ajratish, hamda san'at asarini yaratishda o'z fikrlarini mustahkamlash uchun zarurdir. Bu ko'nikmalarni rivojlantirish orqali o'quvchilar nafaqat san'at asarlarini tahlil qilishni,

balki ular haqida ma'lumotli va mulohazali fikrlar bildirishni o'rganadilar. Tahlil va baholash jarayoni san'at asarini yaxshiroq anglash, uning mazmunini to'g'ri tushunish va o'z fikrini aniq, asoslangan holda ifodalashga yordam beradi. San'at asarlarini tahlil qilish o'quvchilarga asar elementlarini – shakl, rang, kompozitsiya, material, makon va vaqt kabi jihatlarni aniqlash va ularning o'zaro aloqasini ko'rish imkonini beradi. Bu jarayon talabalarni o'z fikrlarini tizimli ravishda bayon qilishga undaydi va ularning estetik tafakkurini rivojlantiradi. Tahlil qilishda san'at asarining mazmunini, uning jamiyatdagi ahamiyatini va tarixiy kontekstini tushunishga alohida e'tibor qaratiladi. O'quvchilar asarlarning ijtimoiy, madaniy va tarixiy manbalariga asoslanib, ularning san'atshunoslik ahamiyatini o'rganadilar.

San'at asarlarini baholash esa o'quvchilarga o'z fikrlarini mustahkamlash, tanqidiy yondashuvni rivojlantirish va san'at asarini turli nuqtai nazardan baholashni o'rgatadi. Baholash jarayonida o'quvchilar estetik qiyofani, shakl va mazmun o'rtasidagi uyg'unlikni, hamda asarning umumiy tasvirini hisobga oladilar. Ular o'z fikrlarini ilmiy, hissiy va estetik nuqtai nazardan asoslab, asar haqidagi qarorlarini aniq ifodalashni o'rganadilar. Bu jarayonda o'quvchilarni o'z baholarini boshqa talabalar bilan muhokama qilishga va turli fikrlarni tinglashga rag'batlantirish muhimdir, chunki bu ularning fikrlash doirasini kengaytiradi va yangi yondashuvlarni kashf qilish imkonini beradi. San'at asarlarini tahlil qilish va baholash ko'nikmalarini rivojlantirish, o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatini oshiradi, ularni san'at asariga chuqurroq yondashishga undaydi. Bu jarayon orqali o'quvchilar san'atning nafaqat texnik jihatlarini, balki uning estetik va ijtimoiy rolini ham anglab yetadilar. Shuningdek, tahlil va baholash ko'nikmalari talabalarni san'atni nafaqat tomosha qilish, balki uni tushunish va tasvirlashni o'rgatadi, bu esa ularning o'qish jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

KO'CHMA MASHG'ULOTLAR MAZMUNI

9-mavzu: Ta'lim jarayonida texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qilish va o'quv- ishlab chiqarish laboratoriyalarda o'quv amaliyotini olib borish

. (6 soat).

Ta'lim jarayonida texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qilish va o'quv-ishlab chiqarish laboratoriyalarda o'quv amaliyotini olib borish muhim masala bo'lib, talabalar va o'qituvchilar uchun xavfsiz, samarali va produktiv o'quv muhitini yaratishga yordam beradi. O'quv amaliyoti – bu o'quvchilarning nazariy bilimlarini amaliyotda qo'llashlari, yangi texnikalar va texnologiyalarni o'rganishlari va o'zlashtirishlari uchun zarur bo'lgan jarayon hisoblanadi. Shu bilan birga, amaliy mashg'ulotlar, ayniqsa san'at sohasida, ko'plab texnik va amaliy vositalar bilan ishlashni talab etadi, shuning uchun texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qilish alohida ahamiyatga ega.

O'quv ishchi laboratoriyalarida texnika xavfsizligini ta'minlashning birinchi qadamlaridan biri – barcha o'quvchilarni xavfsizlik qoidalari va talablari bilan

tanishtirishdir. Bu jarayon talabalar uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantirishdan oldin amalga oshirilishi kerak. O'qituvchi o'quvchilarga ishlash uchun mo'ljallangan asbob-uskunalar va materiallar bilan ishlashda qanday xavflar bo'lishi mumkinligini tushuntiradi va ularga bu xavflardan qanday saqlanishni o'rgatadi. Masalan, badiiy san'at sohasida ishlatiladigan asboblari, bo'yoqlar, keramika materiallari va boshqa vositalar toksik bo'lishi mumkin, shuning uchun ular bilan ishlashda ehtiyotkorlik, maxsus kiyim va himoya vositalaridan foydalanish zarur.

Laboratoriya sharoitida ishlashda o'quvchilar nafaqat o'z xavfsizligini, balki boshqa talabalar va o'qituvchilarning xavfsizligini ham ta'minlashlari kerak. Shuning uchun barcha amaliy mashg'ulotlar davomida xavfsizlikni nazorat qilish uchun maxsus jarayonlar va ko'rsatmalar bo'lishi zarur. O'quvchilarni asbob-uskunalaridan to'g'ri foydalanishga o'rgatish, ularning xavfsizligi uchun zarur bo'lgan texnik va gigiyena talablariga rioya qilishni ta'minlash muhimdir. Masalan, o'tkir asboblari bilan ishlashda ehtiyotkorlikni kuchaytirish, himoya vositalarini – qo'lqoplar, ko'zoynaklar, nafas olish maskalari va boshqa himoya vositalarini ishlatishni talab qilish lozim. O'quv amaliyotini o'tkazishda o'qituvchining roli juda katta. O'qituvchi o'quvchilarni texnika xavfsizligi qoidalari bo'yicha doimiy ravishda ogohlantirib turishi va zarur bo'lganda ularni amalda ko'rsatishlari kerak. O'quvchilarni laboratoriya yoki amaliy mashg'ulotlarga tayyorlash jarayonida, o'qituvchi xavfsizlikni ta'minlash uchun zarur bo'lgan asbob-uskunalarini va materiallarni to'g'ri ishlatish bo'yicha mashqlar o'tkazishi kerak. Shuningdek, o'qituvchi har bir talabaga o'quv jarayonida ishlatiladigan texnik vositalar va materiallarning xavfsizlik talablari va ehtiyotkorlik choralari haqida batafsil ma'lumot beradi.

Laboratoriya sharoitida xavfsiz o'quv amaliyoti olib borish uchun, shuningdek, laboratoriya va ishchi xonalarni muntazam ravishda tekshirish va tozalash kerak. Asbob-uskunalar va materiallar o'quvchilar uchun xavf tug'dirmasligi uchun yaxshi holatda bo'lishi zarur. Buning uchun o'quv-yordamchi xodimlar va o'qituvchilar laboratoriyalarni muntazam ravishda tekshirib, noto'g'ri ishlayotgan asboblarni ta'mirlashlari yoki almashtirishlari kerak. Bu o'quvchilarni himoya qilish va jarohatlanish xavfini kamaytirish uchun muhimdir. O'quv-amaliy mashg'ulotlarni samarali va xavfsiz tashkil qilishda quyidagi asosiy tamoyillarga amal qilish zarur: o'quvchilarni xavfsizlik qoidalari bilan doimiy ravishda tanishtirish, amaliy mashg'ulotlardan oldin ularning xavfsizligini ta'minlash uchun zarur tayyorgarlikni ko'rish, laboratoriya sharoitida texnika xavfsizligini nazorat qilish va o'quvchilarni faol ravishda ushbu jarayonlarga jalb qilish. Bunday yondashuv nafaqat talabalar xavfsizligini ta'minlaydi, balki ularning amaliy faoliyatdan to'liq bahramand bo'lishlariga yordam beradi, chunki xavfsiz muhitda ishlash, o'quvchilarda ishonch va ijobiy motivatsiya yaratadi. Shu bilan birga, o'quv amaliyotida texnika xavfsizligini ta'minlash, nafaqat amaliy faoliyatni, balki o'quvchilarning mas'uliyatini va o'zgaruvchan sharoitlarga moslashuvchanligini ham rivojlantiradi. O'quvchilar o'z

bilimlarini qo'llash va san'at asarlarini yaratishda muhim texnik ko'nikmalarni o'zlashtirgan holda, xavfsizlikni ta'minlashni ham o'rganadilar, bu esa ularning kelajakdagi ijodiy faoliyatlari uchun zarur bo'lgan asosiy qobiliyatlarni shakllantiradi

II. MODULNI O‘QITISHDA FOYDALANILADIGAN INTREFAOL TA’LIM METODLARI.

“Aqliy hujum” metodi

Aqliy hujum usuli

Aqliy hujum (breynstroming - aqlar to‘zoni) – amaliy yoki ilmiy muammolar yechish g‘oyasini javoaviy yuzaga keltirish.

Aqliy hujum va masalani yechish bosqichlari

1. Mustaqil fikrlang xayolingizga kelgan barcha g‘oya, fikrlarni qog‘ozga yozing.
2. Barcha g‘oya va fikrlarni yozing, agar ular takrorlanayotgan bo‘lsa, maxsus belgi qo‘ying.
3. G‘oyalarni baholang.
4. Eng maqbul g‘oya guruh g‘oyasi sifatida shakllantiradi.
5. Barcha yozilgan g‘oyalar guruh muammosini yechish
6. Guruhning umumiy javobi shakllantiriladi.

“SWOT-таҳлил” методи.

Metodning maqsadi: mavjud nazariy bilimlar va amaliy tajribalarni tahlil qilish, taqqoslash orqali muammoni hal etish yo‘llarni topishga, bilimlarni mustahkamlash, takrorlash, baholashga, mustaqil, tanqidiy fikrlashni, nostandart tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi.

S – (strength)	• кучли томонлари
W – (weakness)	• заиф, кучсиз томонлари
O – (opportunity)	• имкониятлари
T – (threat)	• тўсиқлар

Namuna: Rassom ijodkorlar uchun SWOT tahlilini ushbu jadvalga tushiring.

S	Rassom kim ? Badiy asar yaratuvchi.	Rassom bu tinmay izlanuvchi ijodkor inson
W	Umumbashariy ahamiyatga ega bo'lgan rassomlar.	Zamonaviy yunalishda ijod etayotgan taniqli rassom A.Nuridinov asarlarida sevgi, oila, sadoqatlik, tarbiya va jamiyatdagi falsafiy tamoyillar asosida ijod etayotgan ijokorlardandir
O	Rassomlar chiziqlar, shakllar, ranglar, tasviriyy san'at vositalari yordamida badiy obrazli asar yarata oladigan insonlar. (ichki)	Ular tasviriyy san'at vositalardan, chiziqlar, shakllar, tasviriyy san'at vositalari bilan tasvir orqali o'z g'oyasini, fikrini bayon eta oladilar.
T	To'siqlar (tashqi)	Rassomlarga erkinlik bo'lmasa chiziqlar, shakllar, tasviriyy san'at vositalari bilan o'z asarlarida tasvir orqali bayon eta olmaydilar.

“Baliq skeleti”

Natyurmort kompozitsiyasini “Baliq skeleti” chizmasi Bir qator muammolarni tasvirlash va uni yechish imkonini beradi. Tizimli fikrlash, tuzilmaga keltirish, tahlil qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. **4**

“Балиқ скелети”
чизмаси

Бир қатор
муаммоларни
тасвирлаш ва уни
ечиш имконини
беради. изимли
фикрлаш, тузилма
га келтириш,
таҳлил қилиш
кўникмаларини
ривожлантиради

Чизмани тузиш қоидаси билан танишадилар.
Алоҳида кичик гуруҳларда юқори “суягида”
кичик муаммони ифодалайди, пастда эса, ушбу
кичик муаммолар мавжудлигини тасдиқловчи
далиллар ёзилади

Кичик гуруҳларга бирлашадилар,
такқослайдилар, ўзларининг чизмаларини
тўлдирадилар. Умумий чизмага келтирадилар.

Иш натижаларининг тақдими

Натюрморт нимадан
ташқил топади?

Композицияда
натюрмортни
қандай қонун ва
усулларини
биласиз?
мавжуд.

Натюрмортда
ижод этган
рассомлардан
кимарни биласиз?

Композицини
келиб чиқиши

Натюрморт ўй
рузғор буюмларидан
ташқил топади.

Динамика-статика
ритим, симметрия,
асимметрия

З.Кавалевская.,
А.Икромжонов
Р.Ахмедов,
Р.Джалилова, О.Қозоқов

Мисол: “Рассом ижодкорлар” мавзусидаги матн.

Биламиз. Билишни истаймиз? Билиб олдик. (БББ)

Bilamiz	Bilishni istaymiz	Bilib oldik
1.Rassom yangi g'oyada asar yaratadigan inson.	1.Xar bir izlanuvchi insonni rassom deb atash mumkinmi?	Ilmiy amaliy izlanishlarni olib boruvchi, yangi usul va vositalarni qo'llay oladigan insonni rassom deymiz.
2.Rassomlar tasviriy vositalardan, chiziqlar shakllar, vositalarni o'z asarlarida tasvir orqali bayon eta oladigan insonlar. Ma'naviy estetik tarbiyalovchi	2.Dunyodagi g'oyaviy kompozitsilarni tasvirla oladigan rassomlar qatoriga kimlarni kiritisa bo'ladi.	R.Ahmedov tasvirlagan asarlar hozirgi rassomlar uchun amaliy metodik o'quv jarayonidagi rivojlanishida foydalanilmoqda.
3.Rassomlar asarida insonnlarni ma'naviy-ma'rifiy estetik tarbiyalovchi insonlardir.	3.Rassom bo'lish uchun nima qilish kerak?	O'ral Tansiqboyev manzaralarini butun o'zbekistondagina emas balki yevropa davlatlrida xam maroq bilan tomosha qiladilar.
4.Rassom bu tinmay izlanuvchi inson	4.Ijodiy asarlarni tasvirlashni payoni bormi?	Abdulhaq Abdullayev portret janrida ijod etgan taniqli rassomlardandur.
5.Umumbashariy ahamiyatga ega bo'lgan rassomlar.	5.Kompyuterda ijodiy asar yaratsa bo'ladimi ?	Zamonaviy yunalishda ijod etayotgan taniqli rassom A.Nuridinov asarlarida sevgi, oila, sadoqatlik, tarbiya va jamiyatdagi falsafiy tamoyillar asosida ijod etayotgan ijokorlardandir.
6.O'zbekistonlik rassomlar	O'zbekistonda taniqli metodik qo'llanmalar, uslubiy qo'llanmalar ustida ishlab kelayotgan taniqli rassom va pedagoglardan kimlarni bilasiz?	O'zbekistonda taniqli metodik qo'llanmalar, uslubiy qo'llanmalar ustida ishlab kelayotgan taniqli rassom va pedagoglardan: B.Boymetov,M.Nabiyev, O.Egamov, R.Xudayberganov, R.Djalilova

Интерьерда натюрмортни акс этириш

Xonani ichki ko‘rinishini perespektivada aks etiriladi. Tasviriyy san’at janrlaridan: natyurmort, portret, tarixiy, maishi animal ko‘rinishlarda fon vazifasini o‘taydi.

Interyerda uyni eshik derazalarning shakli, hajmi, devor va shift, polni bezagi va uy jihozlarining bezagi tasviri orqali qaysi davrga mansubligini bilib olishimiz mumkin. Interyer - ichki me’moriy muxit xolati orqali xonadon sohibasining didi haqida yoki zavod sexning jihozlanishiga qarab ilmiy, taraqqiyot holati haqida xulosa chiqarish mumkin. Interyerda natyurmortni perespektivada aks etirish, tasvirlash jarayonlari ko‘rsatilgan.

Interyer, kompozitsiyasi mavzusidatasviriyy san’at o‘qitishning zamonaviy texnologiyasini qo‘llash.

Кейс-стади” методи

«**Keys-stadi**» - inglizcha so‘z bo‘lib, («catse» – aniq vaziyat, hodisa, «stadi» – o‘rganmoq, tahlil qilmoq) aniq vaziyatlarni o‘rganish, tahlil qilish asosida o‘qitishni amalga oshirishga qaratilgan metod hisoblanadi. Mazkur metod dastlab 1921 yil Garvard universitetida amaliy vaziyatlardan iqtisodiy boshqaruv fanlarini o‘rganishda foydalanish tartibida qo‘llanilgan. Keysda ochiq axborotlardan yoki aniq voqea-hodisadan vaziyat sifatida tahlil uchun foydalanish mumkin. Keys harakatlari o‘z ichiga quyidagilarni qamrab oladi: Kim? (Who), Qachon? (When), Qayerda? (Where), Nima uchun? (Why), Qanday? Qanaqa? (How), Nima-natija? (What).

“Keys metodi” ni amalga oshirish bosqichlari

Ish bosqichlari	Faoliyat shakli va mazmuni
1-bosqich: Keys va uning axborot ta’minoti bilan tanishtirish	✓ yakka tartibdagi audio-vizual ish; ✓ keys bilan tanishish(matnli, audio yoki media shaklda); ✓ axborotni umumlashtirish; ✓ axborot tahlili; ✓ muammolarni aniqlash
2-bosqich: Keysni aniqlashtirish va o‘quv topshirig‘ni belgilash	✓ individual va guruhda ishlash; ✓ muammolarni dolzarblik iyerarxiyasini aniqlash; ✓ asosiy muammoli vaziyatni belgilash
3-bosqich: Keysdagi asosiy muammoni tahlil etish orqali o‘quv topshirig‘ining	✓ individual va guruhda ishlash; ✓ muqobil yechim yo‘llarini ishlab chiqish; ✓ har bir yechimning imkoniyatlari va

yechimini izlash, hal etish yo'llarini ishlab chiqish	to'siqlarni tahlil qilish; ✓ muqobil yechimlarni tanlash
4-bosqich: Keys yechimini yechimini shakllantirish va asoslash, taqdimot.	✓ yakka va guruhda ishlash; ✓ muqobil variantlarni amalda qo'llash imkoniyatlarini asoslash; ✓ ijodiy-loyiha taqdimotini tayyorlash; ✓ yakuniy xulosa va vaziyat yechimining amaliy aspektlarini yoritish

“Insert” metodi.

Metodning maqsadi: Mazkur metod tinglovchilarda yangi axborotlar tizimini qabul qilish va bilimlarni o'zlashtirilishini yengillashtirish maqsadida qo'llaniladi, shuningdek, bu metod tinglovchilar uchun xotira mashqi vazifasini ham o'taydi.

Metodni amalga oshirish tartibi:

➤ o'qituvchi mashg'ulotga qadar mavzuning asosiy tushunchalari mazmuni yoritilgan input-matnni tarqatma yoki taqdimot ko'rinishida tayyorlaydi;

➤ “Tasviriy san’at” bo'yicha yangi mavzu mohiyatini yorituvchi matn ta'lim oluvchilarga tarqatiladi yoki taqdimot ko'rinishida namoyish etiladi;

➤ ta'lim oluvchilar individual tarzda matn bilan tanishib chiqib, rangtasvir bo'yicha o'z shaxsiy qarashlarini maxsus belgilar orqali ifodalaydilar. Matn bilan ishlashda tinglovchilar yoki qatnashchilarga quyidagi maxsus belgilardan foydalanish tavsiya etiladi:

Belgilar	1-matn	2-matn	3-matn
“V” – tanish ma'lumot.			
“?” – mazkur ma'lumotni tushunmadim, izoh kerak.			
“+” bu ma'lumot men uchun yangilik.			
“– ” bu fikr yoki mazkur ma'lumotga qarshiman?			

Belgilangan vaqt yakunlangach, ta'lim oluvchilar uchun notanish va tushunarsiz bo'lgan ma'lumotlar professor - o'qituvchi tomonidan tahlil qilinib, izohlanadi, ularning mohiyati to'liq yoritiladi. Savollarga javob beriladi va mashg'ulot yakunlanadi.

“Brifing” - (ing. Briefing - qisqa) Rangtasvir bo‘yicha biror – bir masala yoki savolning muhokamasiga bag‘ishlangan qisqa press - konferensiya.

O‘tkazish bosqichlari:

Brifinglardan trening yakunlarini tahlil qilishda foydalanish mumkin. Shuningdek, biror bir asarni chizishdan oldin bir shakl sifatida oldin chizilgan biror asar masalan: “Monaliza” portretini olaylik tinglovchilar bilan birga shu asar qachon va kim tomonidan yaratilganligi muhokama qilinadi va boshqa rassomlarni chizgan portretitahlil qilinadi. Talabalar yoki tinglovchilar tomonidan yaratilgan yangi asar taqdimoti o‘tkaziladi.

“Portfolio” metodi.

“Portfolio” – (ital. Portfolio - portfel, ingl. hujjatlar uchun papka) ta’limiy va kasbiy faoliyat natijalarini autentik baholashga xizmat qiluvchi zamonaviy ta’lim texnologiyalaridan hisoblanadi. Portfolio mutaxassisning saralangan o‘quv - metodik ishlari, kasbiy yutuqlari yig‘indisi sifatida aks etadi. Jumladan, har bir tinglovchilarning modul yuzasidan o‘zlashtirish natijasini elektron portfoliolar orqali tekshirish mumkin bo‘ladi. Oliy ta’lim muassasalarida portfolioning quyidagi turlari mavjud:

Faoliyat turi	Ish shakli	
	Individual	Guruhiy
Ta’limiy faoliyat	Talabalar portfoliosi, bitiruvchi, doktorant, tinglovchi portfoliosi va boshq.	Talabalar guruhi, tinglovchilar guruhi portfoliosi va boshq.
Pedagogik faoliyat	O‘qituvchi portfoliosi, rahbar xodim portfoliosi	Kafedra, fakultet, markaz, OTM portfoliosi va boshq.

Har bir tinglovchi kurs mobaynida o‘zining shaxsiy portfoliosini kiritib boradilar.

III. MODULNING NAZARIY MASHG'ULOTLAR MA'RUZA MATNI.

1-MAVZU. Amaliy san'at ta'limining maqsadi va vazifalari. Pedagogik texnologiyalar va ularning o'qitishdagi roli (2 soat nazariy)

Amaliy san'at ta'limi, nafaqat san'at asarlarini yaratish jarayonini o'rgatish, balki o'quvchilarni san'atni anglash va qadrlashga, badiiy va texnik ko'nikmalarni rivojlantirishga, ijodiy fikrlashni oshirishga ham yordam beradi. San'atning amaliy jihatlari, o'quvchilarga san'atni o'z ichiga olgan turli shakllarda (rasm, haykaltaroshlik, dizayn, keramika, modellash va boshqalar) o'rganish imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, amaliy san'at ta'limi ijodiy jarayonlar orqali o'quvchilarni mustaqil fikrlashga va yangi g'oyalarni yaratishga undaydi.

Amaliy san'at ta'limining asosiy maqsadlari:

1. **Ijodiy va estetik fikrlashni rivojlantirish.** Amaliy san'at ta'limining asosiy maqsadlaridan biri o'quvchilarda badiiy va estetik qarashlarni rivojlantirishdir. Bu orqali o'quvchilarga tasavvur va ijodiy fikrlash imkoniyatlari beriladi. O'quvchilar o'z asarlarini yaratishda yangi g'oyalar va metodlarni qo'llashni o'rganadilar.

2. **Texnik ko'nikmalarni shakllantirish.** Amaliy san'at o'quvchilarga san'at asarlarini yaratish uchun zarur bo'lgan texnik ko'nikmalarni o'rgatadi. Rasmlar chizish, haykaltaroshlik, dizayn ishlari va boshqa amaliy san'at turlarida kerakli usullarni o'rganish o'quvchilarga mustahkam texnik asos yaratadi.

3. **San'atni madaniy va tarixiy kontekstda anglash.** Amaliy san'at ta'limi o'quvchilarga san'atning tarixiy, madaniy va ijtimoiy ahamiyatini tushuntiradi. O'quvchilar san'atning tarixiy rivojlanishini, uning jamiyat va madaniyatdagi o'rnini anglab, o'z ishlarini yanada ma'naviy va badiiy tomondan boyitish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

4. **Ijodiy shaxs sifatida shakllanish.** Amaliy san'at ta'limi o'quvchilarga o'z fikrini ifodalashga va ijodiy shaxs sifatida shakllanishga yordam beradi. Ularning san'at orqali o'zlarini ifodalash imkoniyatlari ortadi. San'atning ijodiy faoliyati, o'quvchilarga o'z-o'zini tanish, o'z qobiliyatlarini anglash va mustaqil ravishda ishlashni o'rgatadi.

Amaliy san'at ta'limining vazifalari:

1. **San'at va texnikalarni o'rgatish.** Amaliy san'at ta'limi o'quvchilarga san'atning turli texnikalari (rasm chizish, haykaltaroshlik, keramika, naqshinkorlik, dizayn va boshqalar)ni o'rgatish orqali ularning badiiy ko'nikmalarini rivojlantiradi. Har bir texnika o'quvchilarga yangi imkoniyatlar va yaratish usullarini beradi.

2. **Badiiy didni va estetik qarashni shakllantirish.** O'quvchilarda go'zallikni, estetika va san'atni qadrlashni o'rgatish. Amaliy san'at ta'limi o'quvchilarga turli san'at asarlarini baholash, tahlil qilish va ularning badiiy ahamiyatini tushunishga yordam beradi.

3. **Innovatsion texnologiyalarni qo'llash.** Zamonaviy texnologiyalar, masalan, kompyuter texnologiyalari va raqamli san'at vositalari, o'quvchilarga o'z ijodiy fikrlarini ilg'or usullarda ifodalash imkonini beradi. Amaliy san'at ta'limi orqali o'quvchilar, san'atni yaratish va taqdim etishda zamonaviy texnologiyalarni samarali ishlatishni o'rganadilar.

4. **Yaratgan asarlarni tahlil qilish va baholash.** O'quvchilarga o'z ijodiy ishlari va boshqalar tomonidan yaratilgan asarlarni baholashni o'rgatish. Bu tahlil qilish, tanqidiy fikrlash va yaratish jarayonida tajriba olish imkonini beradi.

Pedagogik texnologiyalar va ularning o'qitishdagi roli

Pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini samarali tashkil etish va o'qitish sifatini oshirish uchun mo'ljallangan metodik vositalar va usullar tizimidir. Ular o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olib, o'qitish jarayonini shaxsiylashtirish va o'quvchilarning qiziqishlariga moslashtirishga yordam beradi. Pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini yaxshilash va o'quvchilarning bilim darajasini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Pedagogik texnologiyalar turlari:

1. An'anaviy pedagogik texnologiyalar

An'anaviy pedagogik texnologiyalar, o'qituvchilar tomonidan olib boriladigan ma'ruzalar, suhbatlar, darslar va mashqlarni o'z ichiga oladi. Ushbu texnologiyalar o'quvchilarga asosiy bilimlarni o'rganish, savodxonlikni oshirish va yodlashni kuchaytirish imkoniyatini yaratadi. O'quvchilarning baholashda samarali qo'llanadi.

2. **Innovatsion pedagogik texnologiyalar.** Innovatsion pedagogik texnologiyalar, kompyuter texnologiyalaridan foydalanishni o'z ichiga oladi. Masalan, interaktiv darslar, onlayn ta'lim dasturlari, raqamli san'at vositalari va simulyatsiyalar. Bu texnologiyalar o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, ularni yangi g'oyalar yaratishga undaydi va o'quvchilarga o'qishni yanada qiziqarli qilishga yordam beradi.

3. **Shaxsiylashtirilgan ta'lim texnologiyalari.** Shaxsiylashtirilgan ta'lim texnologiyalar o'quvchilarning qobiliyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlariga moslashtirilgan o'qitish metodlarini o'z ichiga oladi. Bu texnologiyalar o'quvchilarga o'ziga xos usullar orqali o'rganish imkonini beradi va ta'limni shaxsiylashtiradi. Misol uchun, onlayn kurslar, individual darslar va shaxsiy o'qish rejalari.

4. **O'quvchilarni baholash texnologiyalari.** O'quvchilarning bilim darajasini o'lchash va baholashda innovatsion texnologiyalar qo'llaniladi. Bu, o'quvchilarga o'zlashtirishni kuzatish, ularning muvaffaqiyatini real vaqtda o'lchash imkoniyatini yaratadi. Onlayn testlar, interaktiv sinovlar va boshqa baholash vositalari orqali o'quvchilarni baholash tizimini takomillashtirish mumkin.

Pedagogik texnologiyalarning o'qitishdagi roli:

1. **O'quvchilarning faolligini oshirish.** Pedagogik texnologiyalar o'quvchilarning o'qitish jarayonidagi faolligini oshiradi. Zamonaviy texnologiyalar

yordamida o'quvchilar o'z-o'zini boshqarishga, yangi g'oyalarni ishlab chiqishga va ijodiy ishlarni amalga oshirishga intilishadi. Bu texnologiyalar o'quvchilarga o'z faoliyatlarini qiziqarli va samarali tarzda bajarishga yordam beradi.

2. **Motivatsiyani oshirish.** Pedagogik texnologiyalar, o'quvchilarning darslarga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Interaktiv va multimedia vositalari o'quvchilarning motivatsiyasini kuchaytiradi, ular ta'lim jarayonida yanada faol bo'lishadi. Bu o'quvchilarning darslarga bo'lgan qiziqishini va rag'batini oshiradi.

3. **Innovatsion metodlarni qo'llash.** Pedagogik texnologiyalar yangi metodlarni ishlab chiqishga yordam beradi. O'qituvchilar zamonaviy texnologiyalarni o'quvchilarning bilim darajasini oshirish uchun qo'llaydilar. Bu, ta'lim jarayonini samarali va qiziqarli qilishga yordam beradi.

4. **O'quvchilarning bilim darajasini o'lchash va baholashni takomillashtirish.** Baholashning innovatsion usullari, o'quvchilarning bilim darajasini aniq va samarali baholash imkonini yaratadi. Onlayn testlar va interaktiv sinovlar yordamida o'quvchilarning bilimlari real vaqt rejimida tahlil qilinadi.

Amaliy san'at ta'limi va pedagogik texnologiyalarning uyg'unlashuvi, o'quvchilarning badiiy ko'nikmalarini rivojlantirishda, ijodiy va texnik salohiyatlarini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Amaliy san'at ta'limi, nafaqat san'at asarlarini yaratish, balki o'quvchilarning estetik qarashlarini, ijodiy fikrlashlarini ham rivojlantiradi. Pedagogik texnologiyalar esa o'quvchilarning ta'lim jarayonida faolligini oshiradi, bilimlarini samarali o'zlashtirishga yordam beradi. Modernizatsiya va innovatsiyalar yordamida o'quvchilarni ilg'or texnologiyalar bilan tanishtirish, ularning ijodiy faoliyatini yanada boyitadi. Amaliy san'at va pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilish imkonini beradi.

2-MAVZU. Amaliy san'atni o'rganishda milliy va xalqaro tajribalar. Loyihaviy metod asosida o'qitish

(2 soat nazariy)

Amaliy san'atni o'rganish, o'quvchilarga san'atni yaratish, ifodalash va tushunishda zarur bo'lgan texnik va estetik ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Milliy va xalqaro tajribalar, san'atni o'rganishda uslublar, metodologiyalar va yondashuvlar nuqtai nazaridan keng imkoniyatlar yaratadi. Milliy an'analar va xalqaro tajribalarning o'ziga xosligi o'quvchilarga o'xshashliklar va farqlarni tushunishda yordam beradi va yangi metodlarni qo'llashda ilhomlantiradi.

O'zbekistonda amaliy san'atni o'rganish milliy madaniyat va an'analarga chuqur bog'langan. O'zbekistonning boy tarixiy merosi, xususan, badiiy naqshinkorlik, gilamchilik, suzani, keramika va boshqa hunarmandchilik an'analari amaliy san'atni o'rganishda asosiy manba hisoblanadi. Milliy san'at ta'limi, asosan, avloddan-avlodga

o'tgach, yangi usullar va pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali yanada rivojlanmoqda.

O'zbekistonda amaliy san'atni o'rganishning asosiy maqsadi — o'quvchilarga badiiy san'atning turli shakllarini o'rgatish, badiiy tafakkurini rivojlantirish, va san'atni amaliy ehtiyojlar uchun yaratishga o'rgatishdir. O'quvchilarni badiiy texnikalar va uslublar bilan tanishtirish, ularni o'z asarlarini yaratish, dizayn va amaliy san'atni hayotda qo'llashga o'rgatish amalga oshiriladi.

O'zbekistonda amaliy san'at o'qitishining asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

Xalq hunarmandchiligi: Gilam to'qish, keramikani ishlash, rangli suzani yasash, to'qimachilik kabi an'anaviy hunarmandchilik san'ati.

Badiiy dizayn: Zamonaviy badiiy dizayn elementlarini qo'llash orqali amaliy san'atni rivojlantirish.

Texnik va estetik yondashuvlar: O'quvchilarga nafaqat badiiy tasvirlash, balki funksional va estetik jihatdan ham maqbul amaliy san'atni yaratish ko'nikmalarini oshirish.

O'zbekistonning san'at maktablarida amaliy san'atni o'rganish jarayonida an'anaviy usullar bilan birga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni integratsiyalash, o'quvchilarning ijodiy va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Bu tizimda o'quvchilarni an'anaviy san'at shakllarini zamonaviy talablarga moslashtirishga o'rgatishning ahamiyati katta.

Rossiya Rossiyada amaliy san'at ta'limi yuqori darajada rivojlangan va ko'plab san'at maktablari va institutlarida pedagogik metodologiyalar ustida ishlanmoqda. Rossiya san'at ta'limida tasviriy san'at va amaliy dizaynning integratsiyasi asosida ta'lim tizimi shakllanadi. O'quvchilarni badiiy tafakkur, texnikalar va funksional yondashuvlarga o'rgatish bilan birga, amaliy san'atni real hayotda qo'llashga yo'naltirilgan.

Rossiya san'ati, xususan, naqshinkorlik, to'qimachilik va keramika sohalarida o'qitish jarayonida xalq an'analari bilan birga, zamonaviy texnologiyalarni qo'llashga katta e'tibor qaratadi. Shuningdek, bu mamlakatda san'at maktablarida nafaqat san'atni o'rgatish, balki amaliy san'atni dizayn va ishlab chiqarishda ham qo'llashga alohida urg'u beriladi.

Xitoy Xitoyda amaliy san'at ta'limi asosan an'anaviy san'at shakllarini rivojlantirishga yo'naltirilgan. Xitoyning qadimiy san'ati, xususan, keramika, rasm, haykaltaroshlik, naqshinkorlik va boshqa sohalarda o'quvchilarga chuqur bilim berishga asoslangan. Xitoyda amaliy san'atni o'rganishda yapon, koreys va boshqa Sharq madaniyatlarining tasviriy san'atiga asoslangan pedagogik metodlar qo'llaniladi. O'quvchilarni san'atda zamonaviy texnologiyalar va an'anaviy texnikalarni

uyg'unlashtirishga o'rgatish, ularni badiiy va amaliy san'atni zamonaviy dunyo bilan bog'lashga yordam beradi.

AQSh AQShda amaliy san'at ta'limi juda diversifikatsiyalangan va ko'plab san'at maktablari san'at va dizaynni integratsiyalashgan tarzda o'rgatadi. Bu yerda o'quvchilarga amaliy san'atni o'rganishda qo'llaniladigan metodlar juda turli xil bo'lib, ularning aksariyati texnologiyalarga asoslangan. Amaliy san'at maktablarida o'quvchilarga 3D modellashtirish, interaktiv dizayn, raqamli tasvirlar yaratish kabi zamonaviy usullarni o'rgatish bilan birga, an'anaviy san'atni ham chuqur o'rganish imkoniyati yaratiladi.

AQShda amaliy san'atni o'rganishda o'quvchilarni mustaqil ish olib borishga, ijodiy yondashuvlarni qo'llashga, va natijalarni ko'rgazmalar orqali namoyish etishga yo'naltirishadi. O'qitish jarayonida loyiha asosida ishlash, guruhli va individual loyihalarni yaratish muhim o'rin tutadi. O'quvchilar san'atning turli turlarini o'rganish va ularni birlashtirish orqali yangi badiiy shakllar yaratishga o'rgatiladi.

Fransiya Fransiyada amaliy san'atni o'rganish tizimi juda rivojlangan va ko'plab san'at institutlari xalqaro miqyosda tanilgan. Fransiyada amaliy san'atni o'rganish jarayonida an'anaviy san'at shakllari va zamonaviy texnologiyalarni uyg'unlashtirishga katta e'tibor beriladi. San'at maktablarida, ayniqsa, badiiy tasvirni yaratish, dizayn va keramika sohalarida o'quvchilarga amaliy san'atni o'rganishda ilg'or pedagogik texnologiyalar qo'llanadi.

Fransiyada amaliy san'atni o'rganish jarayonida o'quvchilarga badiiy va funksional ishlanmalarni birlashtirishni o'rgatish muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, san'atni jahon bo'ylab turli madaniyat va dizayn yo'nalishlariga moslashtirishga yo'naltirilgan. Fransiya san'ati o'quvchilarga dizayn va badiiy san'atni keng ko'lamda o'rganish imkoniyatini beradi.

Yaponiya Yaponiya amaliy san'atda an'anaviy va zamonaviy usullarni uyg'unlashtirishda katta tajribaga ega. Yapon san'ati, xususan, keramika, badiiy tikuvchilik, naqshinkorlik kabi sohalarida o'quvchilarga an'anaviy usullarni o'rgatish bilan birga, zamonaviy texnologiyalarni qo'llashda ham katta e'tibor beriladi. Yaponiyada amaliy san'atni o'rganish jarayonida o'quvchilarni badiiy san'atning an'anaviy shakllari bilan tanishtirish, so'ngra zamonaviy dizayn va texnologiyalarni integratsiya qilish muhim o'rin tutadi.

Loyihaviy metod (Project-Based Learning, PBL) — bu o'quvchilarga amaliy san'atni o'rganishda nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik yondashuvdir. Loyihaviy metod o'quvchilarga real dunyo muammolarini hal qilish, ijodiy fikrlash va mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Amaliy san'at ta'limida loyihaviy metod o'quvchilarga o'z asarlarini yaratish, dizayn qilish, loyihani amalga oshirish va natijalarni taqdim etish imkoniyatini beradi.

Loyihaviy metodning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

Ijodiy fikrlash: O'quvchilar loyiha doirasida o'z g'oyalarini amalga oshirish uchun ijodiy fikrlashni rivojlantiradilar.

Mustaqil va guruhli ish: O'quvchilar guruhda yoki mustaqil ravishda loyiha ustida ishlashadi, bu esa jamoaviy ishlash va boshqalarning fikrlarini hurmat qilishni o'rgatadi.

Tahlil va refleksiya: Loyiha yakunida o'quvchilar o'z ishlarini tahlil qilib, ishlash jarayonida o'rganilgan saboqlarni sharhlaydi.

Real dunyo masalalarini hal qilish: Loyiha asosida o'quvchilar real dunyo masalalarini hal qilishadi, bu esa ularni amaliy san'atni tushunishga va qo'llashga yordam beradi.

Loyihaviy metod amaliy san'atda o'quvchilarga nafaqat badiiy, balki funksional va texnik jihatlarni ham o'rganishga imkon yaratadi. Misol uchun, o'quvchilarga badiiy asar yaratishda materiallardan foydalanish, yangi texnologiyalarni qo'llash va dizayn yaratish kabi ko'nikmalarni rivojlantirish mumkin.

Amaliy san'atni o'rganishda milliy va xalqaro tajribalarning uyg'unlashuvi o'quvchilarga san'atni nafaqat yaratishda, balki uni jamiyatda qo'llashda ham chuqur bilim va ko'nikmalarni beradi. Loyihaviy metod esa o'quvchilarga amaliy san'atni o'rganishda mustaqil ishlash, ijodiy fikrlash va real dunyo masalalarini hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali yondashuvlardan biridir. Bu metod, o'quvchilarning amaliy san'atni yaratishda va uni jamiyatda qo'llashda o'ziga xos yondashuvlarni shakllantiradi.

3-MAVZU. Talabalarni ijodiy faoliyatga jalb qilish metodlari *(2 soat nazariy)*

Talabalarni ijodiy faoliyatga jalb qilish, ularning shaxsiy rivojlanishiga, tafakkurini rivojlantirishga, tashabbuskorlikni oshirishga va mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Ijodiy faoliyat talabalar uchun bilim olishning eng samarali shakllaridan biridir. Shuningdek, bu faoliyat talabalarni amaliyoti orqali nazariy bilimlarni shakllantirish, yangiliklarni yaratishga va o'z g'oyalarini amalga oshirishga undaydi. Bu jarayon nafaqat badiiy ta'limda, balki turli sohalarda, masalan, ilm-fan, texnika, dizayn va boshqalarda ham muhim ahamiyatga ega.

Ijodiy faoliyatni talabalar bilan amalga oshirishda bir qator metod va yondashuvlar qo'llaniladi. Ular orasida mustaqil ishlarni bajarish, guruh ishlarida faol ishtirok etish, muammoli vazifalarni hal qilish, loyihaviy metodlar, o'yinlar va kreativ mashqlar kabi metodlar mavjud. Har bir metodning o'ziga xos afzalliklari va qo'llanilish sohasi bor.

1. Mustaqil ishlash va o'zini o'zi boshqarish metodlari

Mustaqil ishlash talabalarni ijodiy faoliyatga jalb qilishning eng samarali usullaridan biridir. Talaba o'z bilimini va ko'nikmalarini mustaqil tarzda rivojlantirishga undaladi. Bu metod orqali talabalar o'z vaqtlarini, energiyalarini va fikrlarini qanday tartibga solishlarini o'rganadilar. Mustaqil ishlash jarayonida talabalar quyidagi ko'nikmalarni rivojlantiradilar:

Tanqidiy fikrlash: Talaba o'zi bajaradigan ishni, uning mohiyatini va ahamiyatini chuqur anglaydi.

Muammolarni hal qilish: Talaba oldidagi muammolarni samarali tarzda hal etish uchun ijodiy usullarni ishlab chiqadi.

Innovatsion yondashuv: Mustaqil ishlash talabaga yangi g'oyalarni yaratishga imkon beradi.

Mas'uliyat: Talaba o'z ishining natijasiga javobgarlikni o'z zimmasiga oladi.

2. Guruhli ishlar va jamoaviy yondashuvlar

Guruhli ishlar talabalarni ijodiy faoliyatga jalb qilishning samarali metodlaridan biridir. Bu metodda talabalar o'z g'oyalarini birlashtirib, birgalikda ishlash orqali umumiy maqsadga erishadilar. Guruhli ishlar talabalarni o'zaro muloqotga, fikr almashishga va bir-birlarining g'oyalariga hurmat bilan yondashishga o'rgatadi. Guruhli ishlarda quyidagi jihatlar muhim ahamiyatga ega:

Ijtimoiy ko'nikmalar: Talabalar birgalikda ishlash, jamoa bilan hamkorlik qilishni o'rganadilar.

Ijodiy tafakkur: Guruhli ishlarda har bir talaba o'z g'oyasini bildirishga imkon topadi, bu esa ijodiy tafakkurni rivojlantiradi.

Tashabbuskorlik: Talabalar jamoaviy ishlarda boshqalarga yordam berish, yangi g'oyalarni ilgari surish va tashabbus ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Liderlik ko'nikmalari: Guruhda rahbarlik qilish talabaga liderlik ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

3. Muammoli vazifalar va yaratish metodlari

Muammoli vazifalar (problem-based learning, PBL) o'quvchilarning ijodiy faoliyatga jalb qilish metodlaridan biridir. Bu metodda talabalar oldiga yechilishi kerak bo'lgan muammo qo'yiladi, va ular uni hal qilish yo'llarini izlashadi. Muammoli vazifalar talabalarni tanqidiy fikrlashga, yangi yondashuvlar va innovatsion yechimlarni yaratishga undaydi. PBL metodida o'quvchilar quyidagi jihatlarga e'tibor qaratishadi:

Ijodiy yondashuvlar: Talabalar muammoni hal qilish uchun yangi g'oyalar va yondashuvlarni ishlab chiqadilar.

Tashabbuskorlik: Muammoli vazifalarni hal qilishda talabalar o'z fikrini ilgari surishadi.

Kreativlik: Talabalar oddiy va oddiy bo'lmagan echimlarni topishga harakat qiladilar.

Kollaboratsiya: Jamoada ishlash orqali talabalar bir-birining fikrlariga hurmat ko'rsatadilar va birgalikda samarali yechimlar topadilar.

4. Loyihaviy metod asosida ijodiy faoliyatni o'rgatish

Loyihaviy metod (Project-Based Learning, PBL) talabalarni ijodiy faoliyatga jalb qilishda samarali metodlardan biridir. Loyihaviy metodda talabalar o'zlarining bilim va ko'nikmalarini amaliy loyiha yaratishda qo'llaydilar. Loyihalar turli sohalarda, masalan, badiiy dizayn, arxitektura, ilm-fan va boshqalarda bo'lishi mumkin. Bu metod talabalarni quyidagi jihatlarida rivojlantiradi:

Ijodiy yechimlar: Talabalar o'z g'oyalarini amalga oshirishga harakat qiladilar va yangi echimlar topadilar.

Innovatsion yondashuv: Loyihaviy metod talabalarni innovatsion fikrlashga va yangi yechimlarni yaratishga undaydi.

Jamoaviy ish: Talabalar birgalikda ishlashni, guruhda hamkorlik qilishni o'rganadilar.

Real dunyo masalalari: Loyihaviy metod orqali talabalar real dunyo muammolarini hal qilishga o'rgatadilar.

5. Kreativ mashqlar va san'atni qo'llash

Ijodiy faoliyatni rivojlantirish uchun turli xil kreativ mashqlarni qo'llash muhimdir. Bu mashqlar talabalarni ijodiy jarayonlarga jalb qilish, ularning g'oyalarini rivojlantirish va amaliy san'at bilan shug'ullanishga undaydi. Kreativ mashqlarni qo'llash orqali talabalar quyidagi ko'nikmalarni rivojlantiradilar:

San'at va dizayn: Talabalar tasviriy san'at, grafika, rassomlik va boshqa badiiy faoliyatlarga qiziqishlari ortadi.

Ijodiy tasavvur: Kreativ mashqlar orqali talabalar o'z tasavvurlarini kengaytiradilar.

Kreativ yondashuvlar: Mashqlar talabalarni yangi va original g'oyalarni yaratishga undaydi.

6. O'yin metodlari

O'yinlar ijodiy faoliyatga jalb qilishning samarali metodlaridan biridir. O'yinlar orqali talabalar fikrlash, qaror qabul qilish va amaliyotga qaratilgan ijodiy faoliyatni rivojlantiradilar. O'yinlar interaktiv va qiziqarli bo'lib, o'quvchilarga ijodiy yondashuvlarni sinab ko'rish, yangi fikrlar ishlab chiqish imkoniyatini yaratadi. O'yin metodlarining afzalliklari quyidagilardan iborat:

Interaktivlik: O'yinlar talabalarni faollikka, fikr almashishga undaydi.

Motivatsiya: O'yinlar o'quvchilarni ijodiy faoliyatga qiziqtiradi va ularning motivatsiyasini oshiradi.

Kreativlik: O'yinlar orqali talabalar yangi, noodatiy yechimlarni ishlab chiqishadi.

7. Mustaqil tadqiqotlar va ilmiy faoliyat

Talabalarni ijodiy faoliyatga jalb qilishning yana bir samarali usuli bu ilmiy tadqiqotlarga yo'naltirishdir. Ilmiy tadqiqotlar o'quvchilarga yangi g'oyalar yaratish, tajribalar o'tkazish va amaliy ilmiy faoliyat bilan shug'ullanishga imkon beradi. Mustaqil tadqiqotlar talabalarni ijodiy faoliyatga jalb qilishda quyidagi jihatlarni rivojlantiradi:

Tanqidiy fikrlash: Talabalar ilmiy tadqiqotlar orqali mavjud bilimlarni tahlil qilish va yangi g'oyalar yaratishga o'rgatiladi.

Innovatsion fikrlar: Ilmiy tadqiqotlar talabalarni yangi yondashuvlar ishlab chiqishga undaydi.

Mas'uliyat: Mustaqil tadqiqotlar talabalarni o'z ishlariga mas'uliyat bilan yondashishga o'rgatadi.

Talabalarni ijodiy faoliyatga jalb qilish metodlari, ularning fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish, yangi g'oyalarni yaratishga undash va mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish uchun juda muhimdir. Mustaqil ishlar, guruhli ishlash, loyihaviy metodlar, muammoli vazifalar va kreativ mashqlar kabi metodlar talabalarni ijodiy faoliyatga jalb qilishda samarali bo'ladi. Bu metodlar talabalarni yangi fikrlarni ishlab chiqishga, ijodiy yondashuvlarni qo'llashga va real dunyo masalalarini hal qilishga undaydi.

IV. MODULNING AMALIY MASHG'ULOTLAR MA'RUZA MATNI

4-MAVZU. Individual va guruh loyihalari ustida ishlash. Amaliy san'atda loyiha asosida muammoli vazifalarni hal qilish (2 soat amali)

Amaliy san'atda loyiha asosida ishlash talabalarga nafaqat ijodiy yondashuvlarni rivojlantirish, balki muammoli vazifalarni hal qilishda ham muhim ko'nikmalarni o'zlashtirish imkonini beradi. Loyiha asosida ishlash metodlari, talabalarni nafaqat nazariy bilimlar bilan ta'minlab, balki amaliyotga kirishish, yaratish va sinovdan o'tkazish kabi jarayonlarni o'rganishga ham yordam beradi. Bu metod talabalarni ijodiy jarayonlarda ishtirok etishga undaydi va ularning shaxsiy va jamoaviy mas'uliyatlarini oshiradi.

Loyiha metodlari amaliy san'atda innovatsiyalarni yaratishga, yangiliklarni sinab ko'rishga, kreativ yondashuvlarni qo'llashga va real hayotdagi masalalarni hal qilishga imkon beradi. Shu bilan birga, loyihaviy ishlar o'quvchilarga faol o'rganish va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda yordam beradi. Bu metodning asosiy ahamiyati, talabalarga nafaqat o'qish, balki amaliy san'atni ijodiy ravishda o'rganish imkoniyatini yaratadi.

1. Loyiha asosida ishlashning umumiy tushunchasi va ahamiyati

Loyiha asosida ishlash, odatda, o'quvchilarga muayyan maqsadga erishish uchun rejalashtirilgan faoliyatni amalga oshirishni ta'minlaydigan o'quv metodidir. Bu metodda

o'quvchilar biror muammoni hal qilish, yangi g'oyalar yaratish va o'z bilimlarini amaliyotga qo'llash uchun guruh bo'lib yoki individual ravishda ishlashadi. Loyiha ishlari o'quvchilarning ijodiy va analitik fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Loyiha asosidagi ishlar:

Ijodiy yondashuvni rivojlantirish: Loyiha ishlari talabalarni yangi fikrlarni yaratishga va o'z g'oyalarini amalga oshirishga undaydi.

Ko'nikmalarni shakllantirish: Loyiha jarayonida talabalar turli ko'nikmalarni, jumladan, ijodiy va amaliy ko'nikmalarni rivojlantiradilar.

Kooperatsiya va jamoaviy ish: Guruh ishlari orqali talabalar bir-biri bilan hamkorlik qilib, birgalikda samarali ishlarni amalga oshirishni o'rganadilar.

Loyiha asosida ishlashning maqsadi — talabalarga nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llashni o'rgatish, kreativ va innovatsion yondashuvlarni rivojlantirish, muammolarni hal qilishda mustaqil va guruh bo'lib ishlashni o'rganishdir.

2. Individual loyihalar va ularning o'quv jarayonidagi roli

Individual loyihalar talabalar uchun o'z fikrlarini shakllantirish, o'z bilimlarini mustahkamlash va o'zini o'zi boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirishga imkon yaratadi. Bu turdagi loyihalar orqali talaba o'zining ijodiy va fikrlash qobiliyatlarini sinab ko'rishi, maqsadga erishish uchun samarali rejalar tuzishi va natijalarni mustaqil tarzda baholashi mumkin.

Individual loyihalarning asosiy afzalliklari:

Shaxsiy javobgarlik: Talaba barcha ish jarayonlariga mas'uliyat bilan yondashadi, natijada shaxsiy rivojlanish va o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalari shakllanadi.

Ijodiy erkinlik: Talaba o'z g'oyalarini amalga oshirishda ko'proq erkinlikka ega bo'lib, yangiliklarni yaratishda o'z uslublarini kashf etadi.

Mustaqil fikrlash va tahlil qilish: Talaba o'z loyiha ishini bajarish jarayonida mustaqil qarorlar qabul qiladi, natijalarni tahlil qiladi va xulosalar chiqaradi.

Individual loyiha asosida ishlashda quyidagi qadamlar amalga oshiriladi:

Maqsadni aniqlash: Talaba o'z loyhasining maqsadini aniq belgilaydi.

Rejalashtirish: Loyiha ishining barcha bosqichlari rejalashtiriladi va bajariladigan vazifalar taqsimlanadi.

Ijodiy ishlash: Talaba ijodiy yondashuvni qo'llash, yangi g'oyalar yaratish va amalga oshirishni boshlaydi.

Natijani tahlil qilish va baholash: Loyiha ishining yakuniy natijasi tahlil qilinadi va baholanadi.

3. Guruh loyihalari va ularning amaliy san'atdagi o'rni

Guruh loyihalari o'quvchilarga birgalikda ishlash, jamoaviy qarorlar qabul qilish va tajriba almashish imkoniyatini beradi. Guruhda ishlash, talabalarni o'zaro muloqot qilishga, bir-birining fikrlariga hurmat ko'rsatishga, va birgalikda ishlash orqali yangi

g'oyalarni ishlab chiqishga undaydi. Guruh loyihalari orqali talabalar muammolarni birgalikda hal qilishni o'rganadilar, o'z bilimlarini amaliyotda qo'llashadi va ijodiy jarayonlarni birgalikda boshqarishni o'rganadilar.

Guruh loyihalarining asosiy afzalliklari:

Jamoaviy mas'uliyat: Guruhda ishlashda talabalar bir-biriga mas'uliyatli yondashadilar va umumiy maqsadga erishish uchun hamkorlik qilishadi.

Ijodiy fikrlash: Guruhdagi har bir a'zo o'z g'oyasini ilgari suradi va birgalikda samarali echimlar topishga harakat qiladi.

Kooperatsiya va kommunikatsiya: Talabalar bir-birining fikrini tinglash, birgalikda muammolarni hal qilish va yangi echimlar ishlab chiqish orqali kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Guruh loyihalarining asosiy bosqichlari:

Guruhni tashkil etish: Loyiha uchun guruh tuziladi va vazifalar taqsimlanadi.

Maqsadni belgilash: Guruh maqsadi aniqlanadi va loyiha ishlari rejalashtiriladi.

Ijodiy ishlash: Guruh a'zolari o'z g'oyalarini ishlab chiqib, birgalikda amaliy ishlarga kirishadilar.

Natijalarni taqdim etish: Guruh loyihasining yakuniy natijasi taqdim etiladi va muhokama qilinadi.

4. Amaliy san'atda loyihaviy metodni qo'llash

Amaliy san'atda loyiha asosida ishlash orqali talabalar nafaqat badiiy ko'nikmalarini rivojlantiradilar, balki texnik va amaliy bilimlarni ham mustahkamlaydilar. Loyiha asosida ishlash san'atning turli tarmoqlarida, masalan, dizayn, grafika, badiiy rassomlik, arxitektura, moda, multimedia va boshqalarda qo'llanilishi mumkin.

Amaliy san'atda loyihaviy metodning asosiy jihatlari quyidagilar:

Ijodiy jarayonni boshqarish: Talabalar loyiha doirasida ijodiy jarayonlarni boshqarishni, o'z g'oyalarini amalga oshirishni o'rganadilar.

Texnik ko'nikmalarni rivojlantirish: Amaliy san'atdagi loyihalar talabalarni texnik ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi, masalan, materiallarni tanlash, asbob-uskunalarini qo'llash, texnik detallarga e'tibor berish.

Vaqtning boshqarish: Loyiha asosida ishlash, talabalarni vaqtning boshqarishga va loyiha barcha bosqichlarini samarali amalga oshirishga o'rgatadi.

Tashkiliy va jamoaviy ish: Talabalar loyiha davomida tashkiliy va jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Misol:

Badiiy dizayn loyihalari: Talabalar badiiy dizayn va kompozitsiya asosida loyiha yaratadilar.

Arxitektura loyihalari: Arxitektura bo'yicha talabalar kichik jamoalarda ishlash orqali yangi dizaynlar va maketlar yaratadilar.

Moda dizayni: Talabalar o'zlarining original kiyim dizaynlarini yaratish orqali loyiha asosida ijodiy faoliyatni amalga oshiradilar.

5. Loyiha asosida muammoli vazifalarni hal qilish

Amaliy san'atda loyiha asosida muammoli vazifalarni hal qilish talabalarga kreativ yondashuvlar orqali konkret muammolarni hal qilish imkonini beradi. Muammoli vazifalar, odatda, aniq bir maqsadni amalga oshirish uchun yechimini topishni talab etadi. Talabalar bu jarayonda o'z g'oyalarini, bilimlarini va tajribalarini birlashtirib, echimlar ishlab chiqadilar. Bu metod orqali talabalarga muammolarni hal qilishda nafaqat amaliy san'atga oid bilimlar, balki umuman ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish imkoniyati yaratiladi.

Amaliy san'atda individual va guruh loyihalari ustida ishlash, talabalar uchun ijodiy jarayonlarni o'rganish, yangi g'oyalar yaratish va muammolarni hal qilishda samarali usuldir. Loyiha asosida ishlash talabalarga nafaqat badiiy ko'nikmalarni, balki jamoaviy ish, vaqtni boshqarish va mustaqil fikrlash kabi ko'nikmalarni ham rivojlantirishga yordam beradi. Bu metod talabalarni o'z bilimlarini amaliyotga qo'llashga, yangiliklarni yaratishga va ijodiy tafakkurni rivojlantirishga undaydi.

5-MAVZU. Integratsiyalashgan yondashuvlar. Ko'p tarmoqli o'qitish usullari (2 soat amaliy)

Integratsiyalashgan yondashuvlar va ko'p tarmoqli o'qitish usullari zamonaviy ta'limda ko'plab pedagogik metodlar va yondashuvlarning uyg'unlashtirilgan shaklini yaratishga yordam beradi. Bu usullar o'qitishning samaradorligini oshirish, talabalarni yanada kengroq bilim va ko'nikmalar bilan ta'minlash, hamda turli fanlar o'rtasidagi bog'lanishlarni rivojlantirishga imkon yaratadi. Integratsiyalashgan yondashuvlar va ko'p tarmoqli o'qitish usullari o'quv jarayoniga yaxshilanish va yangilik kiritishda muhim rol o'ynaydi.

Integratsiyalashgan o'qitish usullari, asosan, o'quvchilarga turli fanlar o'rtasidagi bog'lanishlarni tushuntirish va ular o'rtasidagi o'xshashliklarni ko'rsatish maqsadida qo'llaniladi. Bu yondashuv talabalarni faqat bir fan bo'yicha emas, balki bir nechta sohalarda bilim va ko'nikmalarni qo'llashga undaydi. Ko'p tarmoqli o'qitish esa, o'quvchilarga turli fanlar va faoliyat tarmoqlarini birlashtirish orqali kompleks masalalarni hal qilishni o'rgatadi.

1. Integratsiyalashgan yondashuvning mohiyati

Integratsiyalashgan o'qitish yondashuvi, turli fanlarni birlashtirib, o'quvchilarni yanada kengroq va chuqurroq o'rganishga imkon beradi. Bu metod, asosan, fanlararo o'zaro bog'lanishni o'rganish va ularning amaliyotga qo'llanilishi uchun talabalarni tayyorlashga qaratilgan. Misol uchun, tarixni o'rganishda san'at, madaniyat yoki iqtisodiyotga oid bilimlarni ham integratsiya qilish orqali talabalarga yanada to'liq tushunchalar beradi.

Integratsiyalashgan yondashuvlarning afzalliklari:

Fanlararo bog‘lanishlar: Integratsiyalashgan o‘qitish talabalarga turli fanlar o‘rtasidagi bog‘lanishlarni tushunishga yordam beradi, bu esa o‘quvchilarni bilimlarni yanada kengroq shaklda o‘rganishga imkon beradi.

Real hayot bilan bog‘lanish: Integratsiyalashgan o‘qitish real hayotdagi masalalarni o‘rganishda yordam beradi, chunki kundalik hayotda bir necha sohalar birgalikda mavjud bo‘ladi.

Ijodiy fikrlash: Integratsiyalashgan o‘quv jarayoni talabalarning ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Keng ko‘lamli tushunchalar: Bir nechta fanlarni birlashtirib o‘rganish talabalarni kengroq va chuqurroq tushunchalarga ega qilishga yordam beradi.

2. Ko‘p tarmoqli o‘qitish usullari

Ko‘p tarmoqli o‘qitish usullari, o‘quvchilarga turli tarmoqlar va fanlar orqali biror mavzuni yoki masalani o‘rganish imkoniyatini yaratadi. Bu yondashuvda, bir nechta fanlar, masalan, matematika, fan, san‘at, ijtimoiy fanlar va tilshunoslik bir-biri bilan bog‘lanadi va bitta umumiy maqsadga erishish uchun ishlatiladi. Ko‘p tarmoqli o‘qitish, o‘quvchilarga bilimni birlashtirish, kengroq va chuqurroq yondashuvlar bilan fikrlashni o‘rgatadi.

Ko‘p tarmoqli o‘qitish usulining asosiy jihatlari:

Fanlararo bog‘lanish: Ko‘p tarmoqli o‘qitish turli fanlarni birlashtiradi, shuning uchun o‘quvchilar fanlar o‘rtasidagi o‘zaro aloqalarni ko‘ra oladilar.

Muammoli vazifalar: Ko‘p tarmoqli yondashuvlar asosida o‘quvchilar biror masala yoki muammoni bir nechta tarmoqlar orqali hal qilishadi. Bu, o‘z navbatida, analitik va kreativ fikrlashni rivojlantiradi.

Real muammolarni hal qilish: Ko‘p tarmoqli o‘qitish orqali o‘quvchilar o‘z bilimlarini real muammolarni hal qilishda qo‘llashni o‘rganadilar.

Kuchli tarmoqli yondashuvlar: Ko‘p tarmoqli metodlar o‘quvchilarga har xil sohalarda bilim va ko‘nikmalarni birlashtirib, muammolarni hal qilishni ta‘minlaydi.

Ko‘p tarmoqli o‘qitishning asosiy afzalliklari:

Yuqori darajadagi o‘rganish: O‘quvchilar ko‘p tarmoqli yondashuv orqali bilimlarni yanada chuqurroq o‘zlashtiradilar.

Amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish: Ko‘p tarmoqli yondashuvlar o‘quvchilarga amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirishda yordam beradi, chunki ular turli fanlarni birlashtirib ishlashadi.

Jamoaviy ish: Ko‘p tarmoqli yondashuvda talabalar birgalikda ishlash, bir-birining bilimlarini qo‘llash va biror masalani hal qilish uchun hamkorlik qilishadi.

3. Integratsiyalashgan yondashuvlar va ko‘p tarmoqli o‘qitishning pedagogik ahamiyati

Integratsiyalashgan yondashuvlar va ko'p tarmoqli o'qitish talabalarning shaxsiy va akademik rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Bu metodlar o'quvchilarni tanqidiy fikrlashga, kreativ yondashuvlarga va hamkorlikda ishlashga undaydi. Integratsiya qilingan va ko'p tarmoqli yondashuvlar orqali o'quvchilar o'z bilimlarini amaliyotda qo'llashga va muammolarni real sharoitda hal qilishga o'rgatadilar. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning kelajakdagi kasbiy faoliyatlari uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantiradi.

Pedagogik ahamiyatidan quyidagi jihatlar ajralib turadi:

Keng ko'lamli bilim olish: Integratsiyalashgan o'qitish o'quvchilarga kengroq va chuqurroq bilimlar berishga imkon beradi.

Hamkorlikda ishlash: O'quvchilar jamoaviy ishda faol ishtirok etishadi va birgalikda ishlashda ko'nikmalarini oshiradilar.

Innovatsion yondashuv: Integratsiyalashgan va ko'p tarmoqli o'qitish metodlari o'quvchilarga yangi yondashuvlarni o'rganish va qo'llash imkonini beradi.

4. Integratsiyalashgan o'qitishda metodlar va yondashuvlar

Integratsiyalashgan o'qitish jarayonida turli metodlar va yondashuvlardan foydalanish talabalar uchun bilimni to'liq va samarali o'zlashtirishga yordam beradi. Ba'zi asosiy metodlar quyidagilar:

Problemaga asoslangan o'qitish: Talabalar biror muammoni hal qilish jarayonida turli fanlardan olingan bilimlarni birlashtiradilar.

Interaktiv o'qitish: Talabalar o'zaro muloqotda bo'lib, o'rganilgan bilimlarni amaliyotda qo'llashadi.

Kreativ metodlar: Ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun turli ijodiy va innovatsion metodlardan foydalanish.

Proyekt asosidagi o'qitish: O'quvchilarga loyihalar orqali fanlar o'rtasidagi aloqalarni tushuntirish.

Integratsiyalashgan yondashuvlar va ko'p tarmoqli o'qitish metodlari zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarni yangi va ijodiy fikrlashga, turli fanlar bo'yicha bilimlarni birlashtirishga va amaliyotda qo'llashga undaydi. Bu metodlar orqali o'quvchilarga kengroq va chuqurroq bilimlar, ko'nikmalar va fikrlash qobiliyatlari o'rgatiladi. Integratsiya qilingan va ko'p tarmoqli yondashuvlar o'quvchilarga real muammolarni hal qilishda faol ishtirok etish imkoniyatini yaratadi, ularning shaxsiy va kasbiy rivojlanishini ta'minlaydi.

6-MAVZU. Blended learning (aralash ta'lim) va amaliy san'at o'qitishda uning imkoniyatlari (2 soat amaliy)

Zamonaviy ta'lim tizimida texnologiyalar va pedagogik yondashuvlar tobora yangilanib bormoqda. Shuningdek, an'anaviy o'qitish usullari bilan yangi o'qitish

metodlarining uyg'unlashishi, ta'lim jarayonini samarali qilishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, amaliy san'atni o'rganishda ham yangiliklar va zamonaviy yondashuvlar o'qitishning sifatini oshirishga yordam beradi. Ushbu jarayonlardan biri — **blended learning** (aralash ta'lim) yondashuvini qo'llashdir. Blended learning — bu an'anaviy sinfda o'qitish bilan onlayn ta'limni birlashtirish orqali talabalar o'qituvchilar bilan yuzma-yuz aloqada bo'lib, ayni paytda raqamli vositalar orqali o'z bilimlarini mustahkamlashlari mumkin.

Amaliy san'atni o'qitishda blended learning usulining qo'llanilishi, talabalarni ijodiy fikrlashga, o'zaro hamkorlikda ishlashga, turli texnikalar va usullarni sinab ko'rishga yordam beradi. Blended learning (aralash ta'lim) o'quvchilarni faqat nazariy bilimlar bilan emas, balki amaliy mashg'ulotlar orqali ham rivojlantirishga imkon yaratadi.

1. Blended Learning (Aralash Ta'lim) Ta'rif va Asosiy Prinsiplari

Blended learning — bu ta'limning kombinatsiyalangan yondashuvi bo'lib, unda o'quvchilar an'anaviy darslarni (yuzma-yuz o'qitish) va onlayn ta'lim (dasturiy ta'minot yoki raqamli platformalar orqali)ni birgalikda oladilar. Aralash ta'lim modelining asosiy maqsadi – ta'lim jarayonini yanada samarali, shaxsiylashtirilgan va talabalar ehtiyojlariga moslashtirilgan tarzda tashkil etishdir. Bu yondashuvda o'quvchilar o'z vaqtlarini boshqarish imkoniyatiga ega bo'ladilar va ular o'qish uchun kerakli materiallarni onlayn resurslar orqali o'rganishlari mumkin.

Blended learning (aralash ta'lim) quyidagi asosiy prinsiplarga tayanadi:

Sinfidagi va onlayndagi o'qishning uyg'unligi: Blended learningda sinfda o'qish va onlayn ta'lim bir-birini to'ldiradi, bu esa o'quvchilarni yanada yaxshi o'rganish imkoniyatini yaratadi.

O'quvchilarning mustaqil ishlash imkoniyati: Onlayn resurslar orqali o'quvchilar o'z vaqtida, o'z tempida o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: Aralash ta'limda o'quvchilar keng qamrovli mavzularni o'rganish va shaxsiy fikrlarni ifodalashda o'zlarining ijodiy va tanqidiy qobiliyatlarini rivojlantiradilar.

Raqamli resurslarning qo'llanilishi: Onlayn kurslar, video darslar, interaktiv mashqlar va boshqa raqamli vositalar ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi.

2. Aralash Ta'limning Amaliy San'at O'qitishidagi Imkoniyatlari

Amaliy san'atni o'rganishda blended learning (aralash ta'lim)ning qo'llanilishi bir qancha afzalliklarga ega. O'quvchilar amaliy mashg'ulotlarni o'z vaqtida o'rganish imkoniyatiga ega bo'lib, ijodiy yondashuvlarni rivojlantiradilar. Blended learningning amaliy san'atni o'qitishda qo'llanishi, talabalarni amaliy ishlarni yanada samarali bajarishga, o'z ijodlarini yaratishga va bilimlarini kengaytirishga yordam beradi.

2.1. Teoriyaviy va Amaliy Mashg'ulotlarning Integratsiyasi

Aralash ta'lim modelida talabalar teoriyaviy bilimlarni onlayn platformalarda o'rganishadi va shu orqali o'z bilimlarini amaliy mashg'ulotlarda qo'llashlari mumkin. Masalan, san'at tarixi yoki tasviriy san'at haqida nazariy materiallar onlayn darslar orqali o'rganilishi mumkin, keyin esa bu bilimlarni amaliy san'atda qo'llash uchun sinfda yoki laboratoriya mashg'ulotlarida bajarishadi. Bu model talabalarni yuqori darajadagi ijodiy va texnik ko'nikmalarga ega qilishda muhim rol o'ynaydi.

2.2. Ko'proq Mustaqil O'rganish Imkoniyatlari

Amaliy san'atda o'quvchilar ko'plab ijodiy texnikalar va usullarni o'zlashtiradilar. Aralash ta'limda mustaqil o'rganish imkoniyatlari kengayadi, chunki onlayn platformalar orqali talabalar o'z qiziqishlari va ehtiyojlariga qarab o'quv materiallarini o'rganishlari mumkin. Shuningdek, o'quvchilar o'z ishlarini tahlil qilish va yaxshilash uchun onlayn resurslardan foydalanadilar. Bu yondashuv talabalarni mustaqil va samarali ishlashga undaydi.

2.3. Ijodiy Faoliyatni Rivojlantirish

Blended learning yordamida o'quvchilar o'z ijodiy faoliyatlarini rivojlantirish uchun turli xil onlayn resurslardan foydalanadilar. Masalan, tasviriy san'atni o'rganishda onlayn darslar orqali turli san'at asarlarini tahlil qilish, ularning texnikalarini o'rganish mumkin. Buning ustiga, talabalar o'z ijodiy ishlarini platformalar orqali boshqalar bilan baham ko'rish va tahlil qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

2.4. Masofaviy Mashg'ulotlar va Video Darslar

Masofaviy ta'limda video darslar, onlayn treninglar va masofaviy maslahatlar yordamida o'quvchilarga ijodiy faoliyatni boshqarish va yangi usullarni o'rganish imkoniyatlari taqdim etiladi. Aralash ta'limda san'atga oid turli video darslar va interaktiv mashg'ulotlar yordamida o'quvchilar o'z malakalarini rivojlantiradilar va amaliy ishlarni yuqori sifatda bajarishadi.

2.5. Global Tajriba va Resurslarga Kirish

Blended learningning yana bir katta afzalligi shundaki, u talabalar uchun global resurslarga kirishni ta'minlaydi. O'quvchilar turli xil onlayn san'at resurslaridan foydalanib, dunyo bo'ylab taniqli san'at asarlari, texnikalar va usullarni o'rganishlari mumkin. Bu esa o'quvchilarga o'z ijodiy jarayonlarini yanada kengaytirishga yordam beradi.

3. Blended Learning Modelining Turlari va Ularning Amaliy San'at O'qitishdagi Qo'llanilishi

Blended learning (aralash ta'lim)ning bir necha modellari mavjud, ularning har biri o'quv jarayonini turlicha tashkil qilishga imkon beradi. Amaliy san'atni o'qitishda qo'llanilishi mumkin bo'lgan ba'zi modellarga quyidagilar kiradi:

3.1. Samo-sinflansiyalar (Face-to-Face Driver Model)

Bu modelda o'qituvchilar sinfda o'quvchilar bilan yuzma-yuz ishlashadi, lekin o'quvchilar o'z bilimlarini onlayn resurslar orqali mustahkamlashadi. Masalan, amaliy

san'atda sinfda rassomchilik texnikalarini o'rgatish, so'ngra onlayn darslar orqali ularni mustahkamlash va ko'proq amaliy mashqlarni bajarish.

3.2. Studiya-model (The Rotation Model)

Bu modelda o'quvchilar an'anaviy sinfda o'qib, turli stansiyalarda yoki online mashg'ulotlarda qatnashadilar. Amaliy san'atni o'rgatishda, bu modelda o'quvchilar san'atni amalda qo'llashni sinflarda o'rgangan bo'lsalar, ularni onlayn resurslar orqali o'z ishlarini mustahkamlashga yo'naltirish mumkin.

3.3. Onlayn-Liderlik Modeli (Online Lab Model)

Bu modelda o'quvchilar onlayn kurslar orqali o'rganadilar, keyin amaliy faoliyatni o'rgatishda o'qituvchi yordam beradi. Bu, asosan, amaliy san'atdagi texnikalarni onlayn kurslar yordamida o'rganish va keyinchalik laboratoriya ishlarida qo'llashni anglatadi.

4. Blended Learningning Amaliy San'at O'qitishidagi Afzalliklari va Muammolari Afzalliklari:

Ijodiy o'rganish imkoniyatlari: Aralash ta'lim ijodiy o'rganish va mustaqil faoliyat uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Tezkor feedback: Onlayn platformalar orqali o'quvchilar o'z ishlarini tezda baholash va kerakli o'zgarishlarni kiritish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Yuqori samaradorlik: Onlayn materiallar va video darslar yordamida o'quvchilar o'z bilimlarini tezda yangilash va kengaytirishlari mumkin.

Muammolar:

Texnologik cheklovlar: Ba'zi talabalar uchun texnologik vositalarning cheklanishi muammo bo'lishi mumkin.

Sinov va moslashuv: Aralash ta'lim metodlarini muvaffaqiyatli qo'llash uchun o'qituvchilarga yuqori darajadagi malaka va moslashuv kerak bo'ladi.

Blended learning (aralash ta'lim) usuli amaliy san'atni o'rganishda yangi imkoniyatlar yaratadi. O'quvchilar teoriya va amaliyotni birlashtirib, o'z ijodiy va texnik ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Aralash ta'lim modelining afzalliklari o'quvchilarga kengroq bilim olish va zamonaviy texnologiyalar yordamida o'z san'atlarini yaratish imkonini beradi.

7-MAVZU. Gamifikatsiya (o'yinlashtirish) usuli va uning san'at fanlarida qo'llanilishi (2 soat amaliy)

Zamonaviy ta'lim tizimida ta'lim metodlari va yondashuvlari o'zgarib, yangilanish jarayoni davom etmoqda. Xususan, talabalar o'qish jarayoniga yanada faol va ijodiy yondoshuvni o'rganish va amalga oshirishga ko'proq intilishmoqda. Shunday metodlardan biri **gamifikatsiya (o'yinlashtirish)** deb ataladi. Gamifikatsiya o'yin mexanikalarini va elementlarini o'quv jarayoniga kiritish orqali talabalar motivatsiyasini

oshirish, o'rganish jarayonini qiziqarli va interaktiv qilishga yordam beradi. Bu usul, ayniqsa, san'at fanlarida qo'llanganda, o'quvchilarga ijodiy fikrlashni rivojlantirish, yangi yondashuvlarni ishlab chiqish va san'atni chuqurroq o'rganish imkoniyatini yaratadi.

1. Gamifikatsiya Ta'rifi va Asosiy Prinsiplari

Gamifikatsiya — bu o'yin dizaynining elementlarini (ballar, reytinglar, vazifalar, mukofotlar va boshqa o'yin mexanikalari) o'quv jarayoniga kiritish usulidir. Bu yondashuv o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni o'zlashtirishda yanada faol bo'lishga undaydi va ko'proq muvaffaqiyatlarga erishishga yordam beradi.

Gamifikatsiyaning asosiy prinsiplari quyidagilardan iborat:

Motivatsiya: Gamifikatsiya talabalarga o'qish jarayonida yanada ko'proq ishtirok etish va faoliyat ko'rsatishni rag'batlantiradi. Bu o'yin mexanikalaridan foydalangan holda o'quvchilarning qiziqishini oshiradi.

Vazifalar va maqsadlar: O'quvchilarga aniq vazifalar va maqsadlar berish, ularni bajarish uchun mukofotlar va ballar taqdim etish o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi.

Sinov va mukofotlar: O'yinlar va musobaqalar shaklida tashkil etilgan sinovlar o'quvchilarni o'z bilimlarini sinashga undaydi va muvaffaqiyatlarida mukofotlar olish imkoniyatini yaratadi.

Baho va reytinglar: O'quvchilarning yutuqlari va muvaffaqiyatlari reytinglar orqali baholanadi, bu esa ularni yanada yuqori natijalarga erishishga undaydi.

2. Gamifikatsiyaning San'at Fanlarida Qo'llanilishi

San'at fanlarida gamifikatsiya metodini qo'llash o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali bo'lishi mumkin. Bu usul san'atni o'rganishni qiziqarli va interaktiv qilishga yordam beradi. Quyidagi yo'nalishlar gamifikatsiyaning san'at fanlarida qanday qo'llanishini ko'rsatadi:

2.1. Ijodiy Faoliyatda Motivasiyani Oshirish

Gamifikatsiya yordamida o'quvchilar san'atni o'rganishda ko'proq qiziqish hosil qilishlari mumkin. Masalan, o'quvchilar uchun turli o'yinlar, musobaqalar va kreativ loyihalar tashkil qilish orqali ularni faol ishtirok etishga rag'batlantirish mumkin. Bu jarayonda o'quvchilar ma'lum san'at asarini yaratishda qatnashishlari va o'z ishlarini boshqalar bilan baham ko'rishlari mumkin. Bu turdagi faoliyatlar ularning ijodiy yondashuvini rivojlantiradi va o'rganuvchilarni yangiliklarga intilish, tajriba orttirishga undaydi.

2.2. Vazifalar va Maqsadlarni Belgilash

Gamifikatsiyada o'quvchilarga san'at asarlari yaratish bo'yicha maqsadlar qo'yilishi mumkin. Misol uchun, talabalariga ma'lum bir mavzu yoki materialga asoslangan asar yaratish vazifasi berilishi mumkin. Bu jarayonda o'quvchilar o'z asarlarini yaratish jarayonida o'zining ijodiy qobiliyatlarini namoyon etadilar,

shuningdek, ularning yutuqlari reyting va ballar bilan baholanadi. Bu jarayonni o'yinlashtirish o'quvchilarni san'atga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

2.3. Sinovlar va Mukofotlar

San'at darslarida gamifikatsiya elementlarini qo'llash, o'quvchilarga mukofotlar taqdim etish imkoniyatini yaratadi. O'quvchilar yutuqlariga qarab, masalan, "eng ijodiy" yoki "eng yaxshi texnika" kabi mukofotlar berish mumkin. O'quvchilarning muvaffaqiyatlari va yutuqlari bo'yicha sinovlar o'tkazilishi, ularning ijodiy salohiyatini sinovdan o'tkazishga yordam beradi va ular o'z bilimlarini mustahkamlashga intilishadi.

2.4. Ko'p Bosqichli O'yinlar va Vazifalar

San'at fanlarida o'quvchilarni ko'p bosqichli o'yinlar orqali turli san'at texnikalarini o'rganishga jalb qilish mumkin. Masalan, o'quvchilar birinchi bosqichda ranglar va kompozitsiya asoslarini o'rganishadi, keyin esa turli san'at asarlarini yaratish va uni taqdim etish uchun vazifalar bajaradilar. Har bir bosqichda o'quvchilar uchun belgilangan maqsadlarga erishish, masalan, mukofotlar yoki ballar bilan rag'batlantirilishi mumkin.

2.5. Baho va Reytinglar

Gamifikatsiyaning yana bir muhim elementi bu reyting va baholash tizimi. O'quvchilar o'zlarining ijodiy ishlarini baholash, shu bilan birga, boshqalar bilan solishtirish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu ularni yanada ko'proq mehnat qilishga, o'z ishlarini yaxshilashga va yangi texnikalarni o'rganishga undaydi. Reytinglar va baholashlar o'quvchilarga o'z yutuqlarini ko'rish va muvaffaqiyatlarini nishonlash imkonini beradi.

2.6. San'atda Virtual Olimpiadalar va Musobaqalar

Gamifikatsiyaning yana bir muvaffaqiyatli qo'llanishi san'at sohasidagi virtual olimpiadalar va musobaqalar tashkil qilishdir. Masalan, o'quvchilar internet orqali o'z ijodiy ishlarini taqdim etadilar va shu asosda baholanadilar. Bunday musobaqalar, o'quvchilarga raqobat orqali o'z qobiliyatlarini sinash, boshqa talabalar bilan tajriba almashish imkonini yaratadi.

3. Gamifikatsiyaning Amaliy San'atdagi Afzalliklari

Motivatsiya va Qiziqishning Oshishi: Gamifikatsiya o'quvchilarning o'qish va ijod qilishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. O'yin mexanikalaridan foydalangan holda o'quvchilar yanada faol ishtirok etadilar.

Ijodiy Yondashuvni Rivojlantirish: Gamifikatsiya orqali o'quvchilar o'z ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradilar. Turli vazifalar va musobaqalar ularni yangi g'oyalar yaratishga undaydi.

Sinov va Sinovdan O'tkazish: O'quvchilar o'z ishlarini sinovdan o'tkazib, bu orqali o'zlarini yaxshilashga intilishadi.

O'quvchilar o'rtasidagi Hamkorlik: Musobaqalar va guruhli loyihalar o'quvchilar o'rtasida hamkorlikni rivojlantiradi va ularni birgalikda ishlashga o'rgatadi.

4. Gamifikatsiyaning San'at Fanlarida Qo'llanilishidagi Qiyinchiliklar

Texnologik Cheklovlar: Ba'zi o'quvchilar uchun onlayn platformalarda o'yinlar va boshqa resurslardan foydalanish cheklangan bo'lishi mumkin.

Ijodiy Cheklovlar: Gamifikatsiya o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga yordam beradigan bo'lsa-da, ba'zi hollarda o'yin formatida qat'iy qoidalar mavjud bo'lishi, ijodiy jarayonni cheklashi mumkin.

Muvozanatni Saqlash: O'yin mexanikalarini qo'llashda o'quv jarayoni va o'yin tarkibi o'rtasidagi muvozanatni saqlash muhimdir. Agar o'yinlar ta'limdan ustun bo'lsa, bu o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini kamaytirishi mumkin.

Gamifikatsiya o'yin mexanikalarini ta'lim jarayoniga qo'llash, san'at fanlarini o'rganishda yangi va samarali metod bo'lishi mumkin. Bu yondashuv o'quvchilarga ijodiy fikrlashni rivojlantirish, ularni o'z malakalarini sinashga rag'batlantirish va o'qish jarayonini qiziqarli va interaktiv qilish imkoniyatini yaratadi. Gamifikatsiya yordamida o'quvchilar o'z bilimlarini mustahkamlash, kreativ yondashuvlarni ishlab chiqish va yangi san'at texnikalarini o'rganishda muvaffaqiyatga erishadilar.

8-MAVZU. San'at asarlarini tahlil qilish va baholash ko'nikmalarini rivojlantirish (2 soat amaliy)

San'at asarlarini tahlil qilish va baholash san'at ta'limining muhim jihatlaridan biridir. San'at asari nafaqat uning estetik qiymati, balki uning tarixiy, madaniy va ijtimoiy ahamiyatini anglashni talab qiladi. San'at asarini tahlil qilish va baholash talabalarga san'atni chuqurroq tushunishga yordam beradi, ularning estetik va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi, shuningdek, tanqidiy fikrlashni o'rgatadi. San'at asarlarini tahlil qilish va baholash metodikasi bo'yicha samarali yondashuvlar, ta'lim jarayonini yanada interaktiv va motivatsion qilishga yordam beradi.

1. San'at Asarlarini Tahlil Qilishning Ahamiyati

San'at asarini tahlil qilish orqali talabalar nafaqat uning tashqi ko'rinishini, balki uning mazmuni va maqsadini tushunishga harakat qiladilar. Tahlil qilish, shuningdek, o'quvchilarga san'at asarining tarixiy, madaniy, texnik va estetik jihatlarini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Buning yordamida san'at asari o'zining mazmuniy jihatlarini bilan o'quvchilarni o'ziga tortadi, shuningdek, ular asar haqida chuqur fikr yuritishni boshlaydilar.

San'at asarlarini tahlil qilish o'quvchilarda quyidagi ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi:

Estetik va tasavvuriy sezgi: O'quvchilar san'at asarini estetik jihatdan baholashni o'rganadilar.

Tanqidiy fikrlash: Asarlarni faqat ko'rish va anglash emas, balki ularning maqsadi va mazmunini chuqurroq tahlil qilish.

Tarixiy va madaniy tushuncha: Asarning yaratilgan davri va uning madaniy konteksti haqida bilimga ega bo'lish.

Texnik ko'nikmalar: San'at asarining ijodiy texnikasini, uslublarini va materiallarini tushunish va tahlil qilish.

2. San'at Asarini Tahlil Qilish Usullari

San'at asarini tahlil qilishda bir qancha yondashuvlar mavjud bo'lib, ular o'quvchilarga turli nuqtai nazarlardan asarni anglashga yordam beradi:

2.1. Formal Tahlil

Formal tahlil — bu asarning tashqi ko'rinishi va tuzilishini, ya'ni kompozitsiya, ranglar, shakl, chiziqlar va yoritishni o'rganishdir. Ushbu tahlil usuli asarning estetik jihatlarini aniqlashga yordam beradi. Masalan, ranglar palitrasi, geometrik shakllar va kompozitsiya orqali asarning mazmuni va maqsadi haqida fikr yuritish mumkin.

Kompozitsiya: Asar qanday tashkil etilgan? Elementlar qanday joylashtirilgan va ular bir-biriga qanday ta'sir qiladi?

Ranglar va tonalit: Ranglar asarda qanday rol o'ynaydi? Ular asarning ruhini qanday ifodalaydi?

Chiziqlar va shakllar: Chiziqlarning va shakllarning qanday ta'siri bor? Asar va uning tuzilishi qanday izohlanadi?

2.2. Ikkinchi Rasmiy Tahlil

Ikkinchi tahlil asarning tarixiy, madaniy va ijtimoiy kontekstini o'rganishni nazarda tutadi. Bu metod asarni yanada chuqurroq tushunish, uning yaratgan davrida yoki madaniyatdagi o'rnini anglashga yordam beradi. O'quvchilar asarning ijodiy muallifini, uning uslubi va yondashuvini hamda asar yaratishdagi ijtimoiy omillarni o'rganishlari kerak.

Tarixiy Kontekst: Asar qaysi davrda yaratildi? Bu davrda qanday tarixiy voqealar yuz berdi?

Madaniy Kontekst: Asar yaratilgan davrning madaniy va ijtimoiy ahamiyati qanday edi?

Muallif va Uslub: San'atkorning ijodiy yondoshuvi qanday? Uslubi va motivlari nimalardan ilhomlangan?

2.3. Emotsional va Psixologik Tahlil

Bu tahlil usuli asar orqali o'quvchiga qanday his-tuyg'ular uyg'onishi, asar muallifining o'zini qanday ifodalaganini o'rganishni o'z ichiga oladi. Asarning hissiy jihatlarini, uning yaratgan kayfiyati va psixologik holatlarni o'rganish o'quvchilarga san'atni chuqurroq tushunishga imkon beradi. Bu usul asarning emotsional ta'sirini tahlil qilishni o'rganish, shuningdek, asarning yaratilishidagi ruhiyat va kayfiyatni anglashni ta'minlaydi.

2.4. Simbollik Tahlil

San'at asarida ko'pincha maxsus ramzlar, belgilar va simvollar mavjud bo'ladi. Bu tahlil usuli asarda mavjud bo'lgan ramzlarning ma'nolarini o'rganishga qaratilgan. Asarda mavjud bo'lgan simvollarini tanib olish va ular orqali ma'no hosil qilish, o'quvchilarga san'at asarining chuqur mazmunini anglashga yordam beradi.

Simvolizm: Asarda mavjud bo'lgan ramzlar va ularning ma'nolari qanday? Ular qanday ijtimoiy yoki madaniy ahamiyatga ega?

Metafora va Alegoriya: Asarda metafora yoki alegoriya mavjudmi? Bu qanday ma'no beradi?

3. San'at Asarlarini Baholash

San'at asarini baholash san'at ta'limida o'quvchilarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Baholashda o'quvchilar asarning estetik, texnik va mazmuniy jihatlarini muhokama qiladilar. Baholash quyidagi jihatlariga asoslanadi:

3.1. Estetik Baholash

Estetik baholash asarning go'zalligi, tasavvuri va hissiy ta'siriga asoslanadi. O'quvchilar asarning ranglarini, shakllarini, kompozitsiyasini va umumiy estetik tuzilishini baholaydilar. Bu baholashda asar o'quvchiga qanday hissiyotlar uyg'otadi va uning estetik qiymati qanday aniqlanishi kerakligi muhimdir.

3.2. Texnik Baholash

Texnik baholash asarning ijodiy texnikasiga, materiallar va uslublarning qo'llanilishiga qaratilgan. Asar yaratishda foydalanilgan materiallar, texnikalar va uslublar qanday muvaffaqiyatli qo'llanilganligini baholash talab etiladi. Bu baholashda asarning ijodiy jarayoni va uning o'ziga xos texnik jihatlarini ko'rib chiqiladi.

3.3. Mazmuniy Baholash

Mazmuniy baholashda asarning ijtimoiy, madaniy va tarixiy ahamiyati tahlil qilinadi. Bu baholashda asarning muallifi va uning jamiyatdagi roli, asarning maqsadi va yutug'i e'tiborga olinadi. Shuningdek, asarning ijtimoiy va madaniy konteksti qanday aks etganligi haqida fikr yuritiladi.

4. San'at Asarlarini Tahlil Qilish va Baholash Ko'nikmalarini Rivojlantirish

San'at asarlarini tahlil qilish va baholash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun o'quvchilarni quyidagi metodlar yordamida o'qitish mumkin:

Muzey va Galereya Sayohatlari: O'quvchilarni san'at muzeylariga va galereyalarga olib borish, asarlarni haqiqiy hayotda ko'rish va tahlil qilishga yordam beradi.

Ijodiy Vazifalar: Talabalarga turli san'at asarlarini yaratish va ularni tahlil qilishni topshirish orqali ularning ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish.

Gruppaviy Munozaralar: O'quvchilarni bir guruhga olib, san'at asarini muhokama qilish va turli nuqtai nazarlardan baholashni o'rgatish.

San'at Asarlarini O'zaro Tahlil Qilish: O'quvchilarni bir-birlarining ishlari haqida fikr yuritishga undash va tahlil qilish.

San'at asarlarini tahlil qilish va baholash — bu talabalarga san'atni chuqurroq tushunish va uning estetik, tarixiy, madaniy va ijtimoiy qiymatini anglash imkonini beruvchi muhim ko'nikmalardir. Tahlil qilish va baholash metodikasi yordamida o'quvchilar o'z fikrlarini aniq ifodalash, tanqidiy yondoshuvni rivojlantirish va ijodiy salohiyatini oshirishga erishadilar. Bu jarayon san'atning nafaqat tashqi tomoni, balki uning chuqur mazmuni va maqsadlarini ham anglashga yordam beradi.

V. MODULNING KO'CHMA MASHG'ULOTLAR MA'RUZA MATNI.

9-MAVZU. Ta'lim jarayonida texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qilish va o'quv- ishlab chiqarish laboratoriyalarda o'quv amaliyotini olib boorish (2 soat ko'chma)

Ta'lim jarayonida, ayniqsa, amaliy va laboratoriya ishlari olib borilayotgan va texnik uskunalardan foydalanilayotgan sharoitda, xavfsizlikning ta'minlanishi juda muhim ahamiyatga ega. O'quvchilar, talabalar va o'qituvchilar uchun xavfsiz muhit yaratish, texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qilish ta'lim jarayonining samaradorligi, ayniqsa amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya ishlari davomida shartdir. Laboratoriyalarda o'quv amaliyoti bajarishda, xavfsizlikni ta'minlashga e'tibor qaratish, texnik asbob-uskunalar, kimyoviy moddalar, va boshqa xavfli omillar bilan ishlashda yuzaga keladigan xavflardan himoyalalanish imkoniyatini yaratadi.

1. Ta'limda Texnika Xavfsizligi Qoidalari

Ta'lim jarayonida texnika xavfsizligi qoidalari o'quvchilarga texnik va texnologik uskunalardan xavfsiz foydalanish bo'yicha aniq ko'rsatmalar beradi. Ushbu qoidalar o'quvchilarga quyidagi asosiy yo'nalishlarda yordam beradi:

Texnik Asbob Usulida Ishlash Xavfsizligi: Uskunalardan foydalanishda texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qilish, ishlov berish texnologiyalarini to'g'ri qo'llash, asboblarning va uskunalarning ishlash holatini muntazam tekshirib turish kerak. Bu, o'quvchilarning texnik jarayonlarda jarohatlanish yoki asboblardan noto'g'ri foydalanish xavfini kamaytiradi.

Kimyoviy va Bioxavfsizlik: Laboratoriya ishlarida kimyoviy moddalar bilan ishlashda xavfsizlik qoidalariga qat'iy rioya qilish, moddalarning xavfini tushunish va ularni to'g'ri saqlash, ularning xavfsiz foydalanilishiga alohida e'tibor qaratiladi.

Elektr xavfsizligi: Elektr asboblaridan foydalanishda elektr toki bilan bog'liq xavflarni minimallashtirish uchun zarur choralar ko'rilishi kerak. Asboblarning, qurilmalarning va tarmoqlarning to'g'ri o'rnatilgan va tekshirilgan bo'lishi shart.

Jismoniy xavfsizlik: Amaliy mashg'ulotlar davomida jismoniy jarohatlarning oldini olish uchun ish joylarida tozalikka e'tibor berish, uskunalarni to'g'ri joylashtirish va ishlatish muhim.

1.1. Xavfsizlik Qoidalarini Ta'lim Dasturiga Kiritish

Texnika xavfsizligini ta'minlash uchun xavfsizlik qoidalarini ta'lim dasturiga kiritish zarur. Bu o'quvchilarga kerakli bilimlarni, amaliy ko'nikmalarni va xavfsiz ishlash usullarini o'rgatish imkonini beradi. O'quvchilarga qoidalarini o'rgatishda quyidagi usullar ishlatilishi mumkin:

Teorik o'quv modullari: Xavfsizlikka oid asosiy bilimlarni nazariy tarzda taqdim etish. Bu o'quvchilarga xavfli uskunalar bilan ishlashdan oldin qanday chora-tadbirlar ko'rishni bilishga yordam beradi.

Amaliy mashg'ulotlar: O'quvchilarga xavfsiz ishlashni amalda ko'rsatish va mashq qilish imkoniyatini yaratish. Misol uchun, laboratoriyada kimyoviy moddalar bilan ishlashdan oldin xavfsizlik usullarini o'rgatish va amaliyot orqali ko'rsatish.

Videodarsliklar va taqdimotlar: O'quvchilar uchun xavfsizlik qoidalarini yanada aniq tushuntirish uchun vizual materiallar, video yoki taqdimotlar orqali o'rgatish.

2. Laboratoriyada O'quv Amaliyotini Olib Borish

O'quv amaliyoti o'quvchilarni nazariy bilimlarni amaliy ish bilan bog'lash imkoniyatini yaratadi. Laboratoriyalarda o'quv amaliyotlarini olib borishda quyidagi jihatlarga e'tibor qaratish zarur:

2.1. Laboratoriyaning Yaratilishi va Dastlabki Tayyorlov

Tayyorlov: Har bir laboratoriya mashg'ulotidan oldin, o'quvchilarni kerakli xavfsizlik choralari ko'rish va laboratoriya uskunalarini ishlatish usullari bilan tanishtirish muhimdir. Ushbu jarayon talabalarga nafaqat texnik jihatdan to'g'ri ishlashni, balki xavfsizlikni ta'minlashni ham o'rgatadi.

Laboratoriya xonasi va asbob-uskunalarini tekshirish: Laboratoriya xonasining tozaligi, uskunalar va apparatlarning yaroqliligi tekshirilishi kerak. O'quvchilar laboratoriya xonasiga kirishdan oldin, ular tomonidan ishlatiladigan asboblarning va uskunalarining xavfsizligini tekshirish zarur.

2.2. Texnika Xavfsizligi Asoslari

Ehtiyotkorlik: O'quvchilarni ehtiyotkorlikka o'rgatish, asboblarni ishlatishda diqqatni jamlashni va texnik xavfsizlikni ta'minlashni talab qiladi. Har bir ish jarayonida o'quvchilar xavfsizlikni birinchi o'ringa qo'yishlari kerak.

O'quvchilarga xavfsizlikni ta'minlash uchun ko'rsatmalar berish: Har bir laboratoriya mashg'uloti oldidan, o'quvchilarga xavfsizlik qoidalarini va tartiblarini to'liq tushuntirish kerak. Ushbu qoidalar o'quvchilar tomonidan qabul qilinishi va ularning ta'lim jarayonida amalga oshirilishi lozim.

2.3. Hodisalarga Tayyorlik

O'quvchilarni avariya va favqulodda vaziyatlarga tayyorlash zarur. Shu maqsadda, o'quvchilarga quyidagilarni o'rgatish kerak:

Birinchi yordam ko'rsatish: Agar laboratoriyada shikastlanish yuz bersa, o'quvchilarga birinchi yordam ko'rsatish usullarini o'rgatish muhimdir.

Favqulodda holatlarni boshqarish: Kimyoviy, elektr yoki boshqa xavfli vaziyatlarda qanday harakat qilishni o'rgatish. O'quvchilar xavfli holatlar yuzaga kelganda qanday qilib xavfsiz chiqish yo'lini topishlarini bilishlari kerak.

2.4. Amaliyotning Monitoring va Nazorati

O'quvchilarni laboratoriya mashg'ulotlari davomida doimiy ravishda nazorat qilish zarur. O'qituvchilar o'quvchilarni har bir amaliy ishni bajarishda xavfsizlikka e'tiborli bo'lishini, texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qilishini ta'minlashlari kerak. O'quvchilarning xavfsiz ishlashiga doimiy nazorat qilish, xavfsizlikni yuqori darajada ta'minlashga yordam beradi.

3. Xavfsizlikni Ta'minlashning Metodikasi

Laboratoriyalarda xavfsizlikni ta'minlashda quyidagi metodik yondashuvlar qo'llanilishi mumkin:

Xavfsizlikni o'rgatish: Har bir yangi uskunani o'quvchilarga o'rgatishdan oldin, xavfsizlikni o'rgatish bo'yicha treninglar o'tkazish kerak. Bu o'quvchilarga amaliyot davomida qanday ehtiyotkorlik bilan ishlashni tushuntirishga yordam beradi.

Praktik mashg'ulotlar: O'quvchilarga xavfsizlikni amaliy tarzda o'rgatish. O'quvchilarni laboratoriyada ishlashga tayyorlash uchun ko'p mashq qilish zarur.

Ta'lim jarayonida texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qilish va o'quv-ishlab chiqarish laboratoriyalarida o'quv amaliyotini olib borish talabalar uchun nafaqat xavfsizlikni ta'minlash, balki samarali va professional o'quv faoliyatini tashkil etishda muhim ahamiyatga ega. Texnik xavfsizlik qoidalariga rioya qilish, o'quvchilarning faoliyatini xavfsiz va samarali amalga oshirishga yordam beradi, shuningdek, kelajakda o'z kasbida xavfsiz ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

VI. KEYSLAR BANKI

Amaliy san'at nazariyasi asoslari, perespektiva, yorug'lar, yarim soyalar, reflekslar va soyalar nazariyasi hamda chizmatasvirning texnika va texnologiyasi xaqida tanishtirib borish;

Milliy natyurmortni tasviriy san'at o'qitishning zamonaviy texnologiyasini qo'llanilishini tushuntirish;

3. Kelajakdagi mustaqil ishlar asosini yaratish uchun pedagoglarga amaliy mashg'ulotlar asosida zaruriy bilimlarni berish.

Кейсни бажариш босқичлари ва топшириқлар:

- Кейсдаги муаммони келтириб чиқарган асосий сабабларни белгилаш (индивидуал ва кичик гуруҳда).
- Dizaynerlarga амалий машғулотлар асосида зарурий билимларни бериш.

Amaliy san'at turlari va sohalarini rivojlantirish metodikasi dasturi:

1. Tinglovchiga tasvirlanayotgan buyumlarning tekislik va kengliklariga tushayotgan yorug'liklar va ulardagi tushlarning xususiyatlarini bir-biriga aloqadorligini hisobga olishni tushuntirish;
2. Pedagoglarni chizmatasvir nazariyasi asoslari, perespektiva, yorug'lar, yarim soyalar, reflekslar va soyalar nazariyasi hamda chizmatasvirning texnika va texnologiyasi xaqida tanishtirib borish;
3. Kelajakdagi mustaqil ishlar asosini yaratish uchun Dizaynerlarga amaliy mashg'ulotlar asosida zaruriy bilimlarni berish.

Mashg'ulot paytida:

Tinglovchi va talabalarining asosiy va yuqori amaliy bilimlardan qoniqish hosil qilishlari uchun o'quv ustaxonasi kerakli yorug'lik va chizmatasvirda qo'llaniladigan zarur jihozlar bilan ta'minlanishi kerak.

Ishlatiladigan ashyolar;

har xil yumshoqlikdagi oddiy grafitli qalamlar, ko'mir, sous, sagina.
planshet, qog'oz, o'chirgich.
chizmatasvir ishlash uchun dastgoh (molbert).

TOIFALASH JADVALI VA KONSEPTUAL JADVALINI - guruhlarga qo'llash, o'rganilayotgan hodisa, tushuncha, fikrlarni ikki va undan ortiq jihatlari bo'yicha taqqoslashni ta'minlaydi. Tizimli fikrlash, ma'lumotlarni tuzilmaga keltirish, tizimlashtirish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

TOIFALASH JADVALI VA KONSEPTUAL JADVAL.

1-guruh

Amaliy san'at kompozitsiyasi mavzusida ishlash zamonaviy pedagogik texnologiyalarni izohlang.

2-guruh

Amaliy san'at kompozitsiyasi mavzusida ishlash zamonaviy pedagogik texnologiyalarda tasvirlash.

TOIFALASH JADVALI

Perespektiva turlari.		
Chiziqli perespektiva	Fazoviy perespektiva	Perespektivada tasvirni o'zlashtirish:
Giometrik qurilish uslubida	Tasviriy san'at tur va janr, asarlarida kuzatuvchidan uzoqlashgan sari havo muxiti ta'sirida tus va ranglarni o'zlashtirishni o'rganadi.	Ufq chizig'i, kesishish nuqtasi, kartina tekisligi, ko'rish nuqtasi, ko'rish maydoni

KONSEPTUAL JADVAL

Amaliy san'at kompozitsiyasi mavzusida ishlash	Amaliy san'atda, toifalar, ajralib turadigan belgilar va shu kabilar	
	Pedagogik vazifa	Amalga oshiriladigan ishlar
kompozitsiyada to'g'ri ko'rish idrokini rivojlantirish	Amaliy san'atda rang, shakllar va miqdor, o'lchamni bilish	Xonadagi ichki ko'rinishni to'g'ri topish, Interer, kompozitsiyasida ishlash noto'g'ri joylashgan buyumlarni aniqlash, xonadagi buyumlarni yetmagan elementlarini tasvirlash.
Ko'rish xotirasi hajmini kengaytirish va uni aniqlashtirish	Xonadagi buyumlarni shakllarni eslab qolish	Stolga 5-6 ta intererni tasviri asosida rasmlar qo'yiladi, buni talabalar eslab qolishlari kerak, so'ng rasmlardan biri olib qo'yiladi talabalar rasmlarni qayta ko'rib, qaysi rasm yo'qligini topishlari kerak.
Fazoviy tasavvurlarni shakllantirish	O'ng, chap, yon, orqa, old, baland, past kabi fazoviy mo'ljal olish	Perespektivada chap tomonida qanday predmetlar borlig'ni ko'rsatishni taklif etish: xonani derazalari qaysi tomoningda

		turibdi,eshik, shkaf qaysi tomonida turibdi, stol va stullarni joylanishini tekshiring.
Ko‘rish analizi va sintezini rivojlantirish	Tasvirlashda intererni elementlarini ko‘rib analizi va sintezini rivojlantirish va tasvirlash	Ko‘rsatilgan amaliy san’atda perespektivani chizilgan loyxada ko‘rsating, - Xonani ichki jixozlanishini ko‘rsating.

Tavsiya qilinayotgan tasvirlar o‘zbek xalq amaliy bezak san’ati bilan mo‘jaz rangtasvir – miniatyura san’atining uyg‘unlashuviga oydinlik kiritadi

VII. MUSTAQIL TA'LIM MAVZULARI

Mustaqil ishni tashkil etishning shakli va mazmuni

Mustaqil ta'lim tegishli o'quv moduli bo'yicha ishlab chiqilgan topshiriqlar asosida tashkil etiladi va uning natijasida tinglovchilar bitiruv ishi dirasida referat yoki kurs ishini tayyorlaydi.

Mustaqil ish talablari har bir tinglovchi o'zi tanlagan rassom ijodi yoki badiiy asar taqdimotini tayyorlaydi.

Mustaqil ish taqdimoti quyidagi tarkibiy qismlardan iborat bo'ladi:

- Sarvaraq;
- annotatsiya;
- mundarija;
- asosiy qism: nazariy tahlil;
- illyustratsiyalar ilovasi;
- xulosa;
- glossariy;
- adabiyotlar ro'yxati.

Keyslar banki;

Boshqa materiallar (fanni o'zlashtirishga yordam beruvchi qo'shimcha materiallar: elektron ta'lim resurslari, ma'ruza matni, glossariy, test, krossvord va boshq.)

Shuningdek, mustaqil ta'lim jarayonida tinglovchi kasbiy faoliyati natijalarini va talabalar uchun yaratilgan o'quv-metodik resurslarini "Elektron potrfolio" tizimiga kiritib borishi lozim.

Mustaqil ish mavzulari

Doira shakli ichida islimiy naqsh kompozitsiyasini tuzing

Doira shakli ichida geometrik shakllar(girix)dan foydalanib naqsh kompozitsiyasini tuzing

Doira shakli ichida islimiy naqsh kompozitsiyasini tuzing

Doira shakli ichida simmetriyali naqsh kompozitsiyasini tuzing

Doira shakli ichida dinamik naqsh kompozitsiyasini tuzing

Doira shakli ichida assimetriyali naqsh kompozitsiyasini tuzing

To'rtburchak shakli ichida naqsh kompozitsiyasini tuzing

To'rtburchak shakli ichida islimiy naqsh kompozitsiyasini tuzing

To'rtburchak shakli ichida geometrik shakllar (girix)dan foydalanib naqsh kompozitsiyasini tuzing

To'rtburchak shakli simmetriyali naqsh kompozitsiyasini tuzing

To'rtburchak shakli assimetriyali naqsh kompozitsiyasini tuzing

To'rtburchak shakli dinamik naqsh kompozitsiyasini tuzing

To'g'ri to'rtburchak shakli ichida islimiy naqsh kompozitsiyasini tuzing

To'g'ri to'rtburchak shakli ichida geometrik shakllar (girix)dan foydalanib naqsh kompozitsiyasini tuzing

To'g'ri to'rtburchak shakli ichida simmetriyali naqsh kompozitsiyasini tuzing
To'g'ri to'rtburchak shakli ichida assimetriyali naqsh kompozitsiyasini tuzing
To'g'ri to'rtburchak shakli ichida dinamik naqsh kompozitsiyasini tuzing
Uchburchak shakli ichida naqsh kompozitsiyasini tuzing
Uchburchak shakli ichida islmiy naqsh kompozitsiyasini tuzing
Uchburchak shakli ichida geometrik shakllar (girix)dan foydalanib naqsh kompozitsiyasini tuzing
Uchburchak shakli ichida simmetriyali naqsh kompozitsiyasini tuzing
Uchburchak shakli ichida assimetriyali naqsh kompozitsiyasini tuzing
Uchburchak shakli ichida dinamik naqsh kompozitsiyasini tuzing
Islmiy naqsh kompozitsiya tuzing
Simmetrik naqsh kompozitsiyasini tuzing
Assimetrik naqsh kompozitsiyasini tuzing
Sovuq ranglardan foydalanib naqsh kompozitsiyasini tuzing
Issiq ranglardan foydalanib naqsh kompozitsiyasini tuzing
Kontrast ranglardan foydalanib naqsh kompozitsiyasini tuzing
Qarindosh ranglardan foydalanib naqsh kompozitsiyasini tuzing
Axromatik ranglardan foydalanib naqsh kompozitsiyasini tuzing
Xromatik ranglardan foydalanib naqsh kompozitsiyasini tuzing
Sodda naqsh elementlari ishtirokida kompozitsiya tuzing
Murakkab naqsh elementlari ishtirokida kompozitsiya tuzing
Ko'pburchakli shakllardan naqsh kompozitsiyasini tuzing
Yakka bandli islmiy naqsh kompozitsiyasini tuzing
Qo'sh bandli islmiy naqsh kompozitsiyasini tuzing
Shukufta (shkift) elementlari ishtirokida kompozitsiya tuzing
Mehrob islmi ishtirokida naqsh kompozitsiya tuzing
Bodom guli ishtirokida kompozitsiya tuzing
Bargli islmi ishtirokida kompozitsiya tuzing
Namoyon naqsh kompozitsiyasini tuzing
Navda va gullar ishtirokida naqsh kompozitsiya tuzing
Yedirma gullar ishtirokida kompozitsiya tuzing
Olti burchak ichida naqsh kompozitsiyasini tuzing
Olti burchak ichida islmiy naqsh kompozitsiyasini tuzing
Olti burchak ichida geometrik(girix) uslubida naqsh kompozitsiyasini tuzing
Olti burchak ichida simmetriyali naqsh kompozitsiyasini tuzing
Olti burchak ichida assimetriyali naqsh kompozitsiyasini tuzing
Olti burchak ichida dinamik naqsh kompozitsiyasini tuzing.

VIII. GLOSSARIY

GLOSSARIY

Abstraksiya – mavhum shakl va chiziqlardan iborat tasviriy san’at asari

Avantitul – tituldan oldingi bet

Abrisa - tashqi ko‘rinish, xomaki reja

Avtografskiy - toshbosma uchun maxsus qog‘oz turi (kornpapir)

Avtolitografiya - mualliflik toshbosma asari

Akvatinta - ofortning bir turi bo‘lib, maxsus rux taxtachadagi chizma shakllarni soya farqlarga ajratib ishlash

Akkompanement – jo‘rlik

Natyurmort – jonsiz buyumlar tasviri

Obraz – asar ruhiyatini ochish, siymo, timsol

Ornament - -naqshli bezak

Ofort – mis, rux plastinkalarga tasvir tushirilib, maxsus asboblarda chiziladi, kislotada ishlov berilib, so‘ngra bosma usulda nusxa olish

Ofset – bosma formadan rezina moslamaga ko‘chirib, undan qog‘ozga bosish usuli

Palitra – bo‘yoqlarni aralashtirish uchun yasalgan maxsus taglik

Aksent – asar yaratishda kerakli joylarga urg‘u berish

Arxitektonika – kitob elementlarining joylashtirish qurilmasi

Asfaltu - bitum va mineral moddalar aralashmasidan iborat tabbiy va sun’iy massa, qorishma

Afisha - tomosha haqida e’lon

Bigovka– tayyor bosma mahsulotini buklash joyidagi botiq chiziq

Blik - Yorug‘lik nuri eng ko‘p aks etgan yaltiroq joy

Bukvitsa – matn boshlanishidagi naqshli bosh harf

Forzas – kitob varaqlarini muqova bilan biriktirib turadigan qog‘oz yoki latta

Forma – shakl

Forma – qolip

Format – o‘lcham

Foreskiz – xomaki nusxadan oldingi birlamchi chizgilar

Fragment – asarning kichik bir lavhasi

Frontispis – titul yoniga joylashtirilgan rasm va kitobning asosiy mazmunining tasviri

Xarakter - fe'l, axloq, xulq-tasviriy sanatta modelning ichki va tashqi qolatini o'ziga xosligini belgilaydi

IX. FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

I. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining asarlari:

1. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. – 488 b.
2. Mirziyoyev SH.M. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. 1-jild. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. – 592 b.
3. Mirziyoyev SH.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. 2-jild. –T.: “O‘zbekiston”, 2018. – 507 b.
4. Mirziyoyev SH.M. Niyati ulug‘ xalqning ishi ham ulug‘, hayoti yorug‘ va kelajagi farovon bo‘ladi. 3-jild.– T.: “O‘zbekiston”, 2019. – 400 b.
5. Mirziyoyev SH.M. Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari. 4-jild.– T.: “O‘zbekiston”, 2020. – 400 b.

II. Normativ-huquqiy hujjatlar:

6. O‘zbekiston Respublikasining Konstitusiyasi.–T.:O‘zbekiston, 2018.
7. O‘zbekiston Respublikasining 2020 yil 23 sentabrda qabul qilingan “Ta’lim to‘g‘risida”gi O‘RQ-637-sonli Qonuni.
8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevral “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi 4947-sonli Farmoni.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 21 sentabr “2019-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini innovatsion rivojlantirish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5544-sonli Farmoni.
10. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 27 may “O‘zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5729-son Farmoni.
11. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 27 avgust “Oliy ta’lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to‘g‘risida”gi PF-5789-sonli Farmoni.
12. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktabr “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5847-sonli Farmoni.
13. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2020 yil 25 yanvardagi Oliy Majlisga Murojaatnomasi.
14. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2001 yil 16 avgustdagi “Oliy ta’limning davlat ta’lim standartlarini tasdiqlash to‘g‘risida”gi 343-sonli Qarori.
15. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2015 yil 10 yanvardagi “Oliy ta’limning Davlat ta’lim standartlarini tasdiqlash to‘g‘risida”gi 2001 yil 16

avgustdagi “343-sonli qaroriga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish haqida”gi 3-sonli qarori.

III. Maxsus adabiyotlar:

16. Azimov I.M. O‘zbekiston naqshu nigorlari. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi “Adabiyot va san’at”, 1987. – 142 b.

17. Binafsha Nodir. O‘zbekiston amaliy san’ati: kitob albom. – Toshkent: “San’at” jurnali nashriyoti, 2021. – 368 b.

18. Bulatov S.S., Gulyamov K.M. Amaliy san’at. Darslik. – Toshkent: Iqtisodmoliya, 2014. – 542 b.

19. Bulatov S.S. O‘zbek xalq amaliy bezak san’ati. – Toshkent: Mehnat, 1991. – 384 b.

20. Gulyamov K.M. Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo‘lajak amaliy san’at o‘qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirish. Monografiya. – Toshkent: TO‘YTEPA PRINT, 2020. – 156 b.

21. G‘ulomov K. Ashyolarga badiiy ishlov berish. – T.: Bilim, 2004. – 88 b.

G‘ulomov K.M. Amaliy san’at. – T.: IQTISOD - MOLIYA. 2007. – 100 b.

IV. Internet saytlar:

1. <http://edu.uz> – O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi.

2. <http://lex.uz> – O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi.

3. <http://bimm.uz> – Oliy ta’lim tizimi pedagog va rahbar kadrlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirishni tashkil etish Bosh ilmiy-metodik markazi.

4. <http://ziyonet.uz> – Ta’lim portali ZiyonET.

5. <http://natlib.uz> – Alisher Navoiy nomidagi O‘zbekiston Milliy kutubxonasi.